

2015.

A Zalaegerszegi Járás Esélyegyenlőségi Fejlesztési Programja

Tartalom

HELYZETELEMLÉZÉS	3
A Zalaegerszegi járás bemutatása	3
I.1. Területi jellemzők	3
I.1.2. Demográfiai jellemzők	5
I.1.3. Munkanélküliségi adatok	7
I.1.4. Foglalkoztatási problémák a zalaegerszegi járásban:	12
I.1.5. A Zalaegerszegi Járásban élők egészségi állapota	14
Befejezett felsőfokú iskola	16
Befejezett középiskola	16
Befejezett szakmunkásképző vagy szakiskola	16
Befejezett felsőfokú iskola	16
Befejezett középiskola	17
Befejezett szakmunkásképző vagy szakiskola	17
I.1.6. Szociális ellátórendszer	21
A JÁRÁSI TELEPÜLÉSEK HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJAINAK PRIORITÁSEMLÉZÉSE	28
II.1. A család és munkahely összeegyeztethetősége kapcsán végzett járási kutatás	29
II.2. A közfoglalkoztatottak teljes munkaerő-piaci reintegrációjának lehetőségeit vizsgáló kutatás	37
II.3. Priorizált esélyegyenlőségi témák a járásban	47
II.4. A földrajzi eloszlás pontosító eredményei	53
II.5. Célok, javaslatok	55
1. járási szintű esélyegyenlőségi cél	55
2. járási szintű esélyegyenlőségi cél	56
3. járási szintű esélyegyenlőségi cél	56
4. járási szintű esélyegyenlőségi cél	57
5. járási szintű esélyegyenlőségi cél	57
II.6. Releváns 2014-2020-as Operatív Programok	57
Terület- és Településfejlesztési OP	57
Emberi Erőforrásfejlesztési OP	63
Közigazgatás- és közszolgáltatás- fejlesztési OP	67

Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP.....	69
Rászoruló Személyeket Támogató OP	70
II. 7. Kommunikációs/nyilvánossági terv.....	75
II. 8. Záró gondolatok.....	76

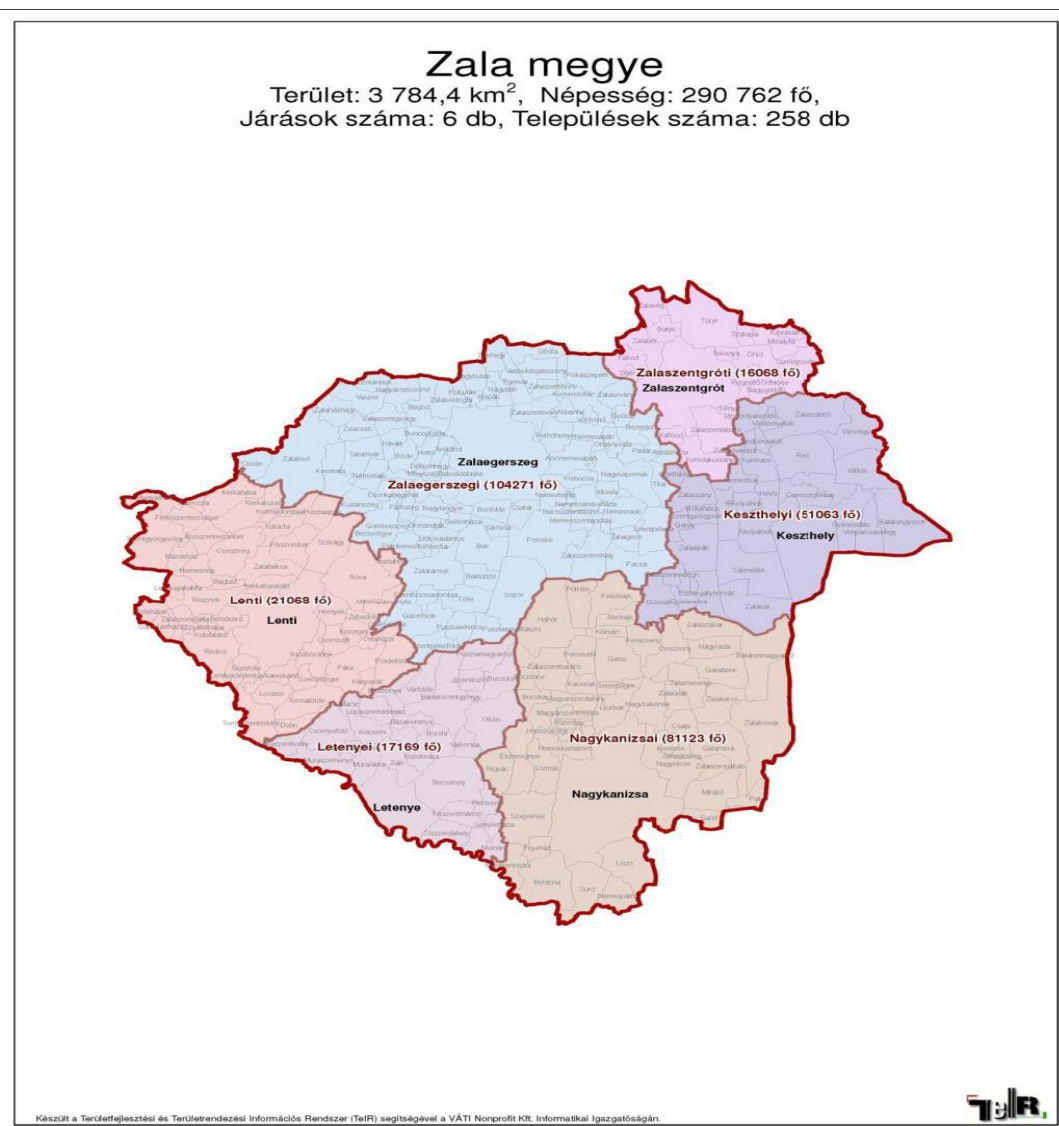
HELYZETELEMZÉS

A Zalaegerszegi járás bemutatása

I.1. Területi jellemzők

A Zalaegerszegi járás Magyarország Nyugat-dunántúli régiójában található, Zala megyében. A megye 6 járása közül a legnagyobb területű és lakosságszámú, mint ahogy az az 1. ábrán is látható. A járáshoz 84 települési önkormányzat tartozik. Településszámát tekintve az ország legnagyobb járása.

1. Ábra: Zala megye járásainak térképe

A Zalaegerszegi járás illetékességi területe, mint ahogy azt a 2. ábra is megjeleníti:

Alibánfa, Almásháza, Alsónemesapáti, Babosdöbréte, Bagod, Bak, Baktüttös, Becsvölgye, Bezeréd, Bocfölde, Boncodfölde, Böde, Búcsúszentlászló, Csatár, Csertalagos, Csonkahegyhát, Csöde, Dobronhegy, Egervár, Gellénháza, Gombosszeg, Gősfá, Gutorfölde, Gyűrűs, Hagyárosbörönd, Hottó, Iborfia, Kávás, Kemendollár, Keménfa, Kisbucsa, Kiskutas, Kispáli, Kustánszeg, Lakhegy, Lickóvadamos, Milejszeg, Misefa, Nagypapornak, Nagykutas, Nagylengyel, Nagypáli, Nemesapáti, Nemeshetés, Nemesrádó, Nemessándorháza, Nemesszentandrás, Németfalu, Orbányosfa, Ormándlak, Ozmánbük, Pacsa, Padár, Pálfiszeg, Pethőhenye, Petrikeresztúr, Pókaszeptek, Pölöske, Pusztaderics, Pusztaszentlászló, Salomvár, Sárhida, Söjtör, Szentkozmadombja, Szentpéterfölde, Szentpéterúr, Teskánd, Tilaj, Tófej, Vasboldogasszony, Vaspör, Vöckönd, Zalaboldogfa, Zalacséb, Zalaegerszeg, Zalaháshágy, Zalaigrice, Zalaistvánd, Zalalövő, Zalaszentgyörgy, Zalaszentiván, Zalaszentlőrinc, Zalaszentmihály, Zalatárnok

A Zalaegerszegi járást jellemző adatok:

Járáshoz tartozó települések száma:	84
Terület, km ² :	1045
Népsűrűség, fő/km ² :	101,4
Lakónépesség 2010. év végén, fő:	105.919
14 év alattiak aránya, %:	13
15-64 évesek aránya, %:	70,1
65 év felettiek aránya, %:	16,9
Nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú népességből, %:	8
Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, ezer Ft:	1740
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma ezer lakosra:	275
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma ezer lakosra:	2,7
Óvodával rendelkező települések aránya, %:	39,3
Általános iskolával rendelkező települések aránya, %:	32,1
Középiskolával rendelkező települések aránya, %:	1,2
Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra:	161

2. ábra: a Zalaegerszegi járás térképe

A járás székhelye Zalaegerszeg Megyei Jogú Város, amely egyben megyeszékhely is.

I.1.2. Demográfiai jellemzők

A járás területén **81 község és 3 Város** található: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város 50.000 fő feletti, Zalaölvő és Pacsa 5.000 fő alatti lélekszámú.

A 2015. évi településsoros népességi adatok 84 településre vonatkozóan az 1. sz. táblázatban megtalálhatók.

1. sz. táblázat: A Zalaegerszegi Járás településeinek lakosság száma

Tele- pülés	Lakosságszám (2015. április)		Tele- pülés	Lakosságszám (2015. április)		Tele- pülés	Lakosságszám (2015. április)	
1	Alibánfa	439	29	Kemendollár	506	57	Pókaszeptk	957
2	Almásháza	69	30	Keménfa	93	58	Pölöske	889
3	Alsónemesapáti	690	31	Kisbucsa	466	59	Pusztaderics	175
4	Babosdöbréte	490	32	Kiskutas	200	60	Pusztaszentlászló	599
5	Bagod	1 304	33	Kispáli	283	61	Salomvár	596
6	Bak	1 632	34	Kustánszeg	499	62	Sárhida	806
7	Baktüttös	352	35	Lakhegy	475	63	Söjtör	1 499
8	Becsvölgye	818	36	Lickóvadas	210	64	Szentkozmadomb ja	68
9	Bezeréd	150	37	Milejszeg	329	65	Szentpéterfölde	152
10	Bocfölde	1 160	38	Misefa	304	66	Szentpéterúr	1 070
11	Boncodfölde	340	39	Nagykapornak	929	67	Teskánd	1 120
12	Böde	307	40	Nagykutas	473	68	Tilaj	191
13	Búcsúszentlászló	807	41	Nagylengyel	534	69	Tófej	703
14	Csatár	530	42	Nagypáli	482	70	Vasboldogasszon y	581
15	Csertalajos	39	43	Nemesapáti	523	71	Vaspör	368
16	Csonkahegyhát	362	44	Nemeshetés	264	72	Vöckönd	86
17	Csöde	80	45	Nemesrádó	315	73	Zalaboldogfa	383
18	Dobronhegy	147	46	Nemessándorház a	326	74	Zalacséb	554
19	Egervár	1 040	47	Nemesszentandrás	285	75	Zalaegerszeg	58 978
20	Gellénháza	1 548	48	Németfalu	184	76	Zalaháshágy	393
21	Gomboszeg	36	49	Orbányosfa	132	77	Zalaigrice	135
22	Gösfő	307	50	Ormándlak	119	78	Zalaistvánd	371
23	Gutorfölde	1 048	51	Ozmánbük	203	79	Zalalövő	3 001
24	Gyűrűs	105	52	Pacsa	1 748	80	Zalaszgyörgy	426
25	Hagyárosbörönd	315	53	Padár	127	81	Zalaszentiván	1 061
26	Hottó	331	54	Pálfiszeg	164	82	Zalaszentlőrinc	287
27	Iborfia	12	55	Pethőhenye	452	83	Zalaszentmihály	1 028
28	Kávás	254	56	Petrikeresztúr	379	84	Zalatárnok	658
ÖSSZESEN				102 851				

Forrás: Kormányhivatalok weboldala, Zala megyei önkormányzatok adatai és elérhetőségei
2015.05.20. <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/dok?source=19&type=101#!DocumentBrowse>

A települések lakosságszám szerinti összetétele a következő:

- 1000 fő felett: 13 település 15 %
- 500-999 fő: 17 település 20 %
- 100-499 fő: 46 település 55 %
- 100 fő alatti: 8 település 10 %

A járás jellemzően aprófalvas szerkezetű, hiszen a települések 65%-a 500 fő alatti lakosságszámú, 10%-a pedig törpefalva, azaz lakosságszáma nem éri el a 100 főt. Mind

demográfiai, gazdasági, mind egyéb tényezőket tekintve észrevehetően nagy a kontraszt a megyeszékhely és az azt körülvevő törpe- és aprófalvak között.

I. 1.3. Munkanélküliségi adatok

A járás átlagos munkanélküliségi rátája a **2014.december 31-i adatok szerint 9 %**, mely a megyei átlagnál (10,1%) alacsonyabb. Ez annak tudható be, hogy Zalaegerszegen, mint megyeszékhelyen összpontosul a vidéki lakosság foglalkoztatása. A járásban a nyilvántartott álláskeresők száma a 2. sz. táblázat szerint alakult Zala megyében. Az adatokból látható, hogy mind a megyében, mind a zalaegerszegi járásban **folyamatosan csökken a munkanélküliség**.

2.sz.táblázat: A nyilvántartott álláskeresők átlagos száma és aránya a megyében						
Megnevezés		Nyilvántartott álláskeresők, fő			Álláskeresők aránya, %	
2013. I. félév	2014. I. félév	Változás,%		2013. I. félév	2014. I. félév	Változás, %-pont
Keszthely	2 415	1 870	- 22,6	11,7	8,3	-3,4
Lenti	1 101	771	- 30,0	11,0	8,8	-2,2
Nagykanizsa	5 627	4 285	- 23,8	15,0	11,9	-3,1
Zalaegerszeg	5 984	4 445	- 25,7	12,3	9,0	-3,3
Zalaszentgrót	1 217	832	- 31,6	15,8	12,0	-3,8
Letenye	1 331	995	- 25,2	17,3	14,3	-3,0
Zala összesen	17 675	13 198	- 25,3	13,4	10,1	-3,3

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat weboldala, Zala megye 2014. III. negyedév, 2015.05.07.
http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=showcontent&content=afsz_negyedev_munkaero_megyei_2014III

A 3. sz. táblázatból látható, hogy a járás területén **nyilvántartott álláskeresők 27,6 %-a (1027 fő) 1 évnél hosszabb ideje munkanélküli**. Ugyanez az arány Zalaegerszeg Megyei Jogú

Városban is hasonló (26%), hiszen 1945 álláskeresőből 513 fő egy évnél hosszabb ideje álláskereső.

3. sz. táblázat: A nyilvántartott álláskeresők száma a tartózkodási helyük szerint, településenként 2015. 02. 20-i állapot szerint

S.sz.	Zalaegerszegi járás települései	Nyilvántartott összesen (fő)	Folyamatos nyilvánt. hossza >365 nap	Járadék típusú ellátás	Segély típusú ellátás (fő)	FHT, RSZS (fő)	Munkav. korú népesség (fő)
1.	ALIBÁNFA	11	1	0	0	2	296
2.	ALMASHÁZA	7	2	3	1	1	46
3.	ALSÓNEMESAPÁTI	41	9	3	2	13	527
4.	BABOSDÖBRÉTE	17	7	1	2	3	344
5.	BAGOD	35	5	6	4	4	946
6.	BAK	39	7	6	2	12	1 150
7.	BAKTÜTTÖS	43	11	2	0	27	252
8.	BECSVÖLGYE	41	15	3	2	15	571
9.	BEZERÉD	10	1	4	1	1	100
10.	BOCFÖLDE	45	16	3	5	10	879
11.	BONCODFÖLDE	10	1	1	0	3	227
12.	BÖDE	13	3	1	3	5	202
13.	BÚCSÚSZENTLÁSZLÓ	10	3	1	1	1	587
14.	CSATÁR	15	6	2	2	0	375
15.	CSERTALAKOS	3	0	0	0	2	27
16.	CSONKAHEGYHÁT	10	1	2	1	2	270
17.	CSÖDE	2	0	0	0	0	52
18.	DOBRONHEGY	8	1	1	1	2	119
19.	EGERVÁR	37	10	9	6	4	732
20.	GELLÉNHÁZA	27	4	4	2	0	1 126
21.	GOMBOSSZEG	0	0	0	0	0	26
22.	GŐSFA	11	3	0	1	5	207
23.	GUTORFÖLDE	27	5	4	3	2	733
24.	GYŰRŰS	7	0	0	0	2	74
25.	HAGYÁROSBÖRÖND	13	5	1	0	2	206
26.	HOTTO	4	0	0	0	0	239
27.	IBORFIA	0	0	0	0	0	7
28.	KÁVÁS	7	4	1	2	1	167
29.	KEMENDOLLÁR	10	3	0	0	0	350
30.	KEMENFA	3	2	0	0	1	60
31.	KISBUCSA	23	4	1	1	8	329
32.	KISKUTAS	14	8	2	1	4	149
33.	KISPÁLI	9	1	1	0	3	189
34.	KUSTÁNSZEG	25	8	1	0	12	338
35.	LAKHEGY	18	8	5	2	3	332
36.	LICKÓVADAMOS	7	2	0	0	1	140
37.	MILEJSZEG	22	10	1	0	9	226
38.	MISEFA	16	4	3	1	2	242
39.	NAGYKAPORNAK	33	12	1	2	7	630
40.	NAGYKUTAS	22	7	4	2	3	339
41.	NAGYLENGYEL	12	3	2	1	3	376
42.	NAGYPÁLI	13	2	3	2	0	347
43.	NEMESAPÁTI	27	2	2	1	5	341
44.	NEMESHETÉS	19	3	1	0	5	179
45.	NEMESRÁDÓ	21	13	2	0	11	223
46.	NEMESSÁNDORHÁZA	14	2	1	0	3	214

47.	NEMESSZENTANDRÁS	17	3	1	2	1	192
48.	NÉMETFALU	4	1	0	0	2	137
49.	ORBÁNYOSFA	4	0	0	0	2	96
50.	ORMÁNDLAK	7	0	0	0	4	83
S.sz.	Zalaegerszegi járás települései	Nyilvántartott összesen (fő)	Folyamatos nyilvánt. hossza >365 nap	Járadék típusú ellátás	Segély típusú ellátás (fő)	FHT, RSZS (fő)	Munkav. korú népesség (fő)
51.	OZMÁNBÜK	9	1	1	1	2	140
52.	PACSA	112	23	9	5	45	1 201
53.	PADÁR	8	1	2	1	2	89
54.	PÁLFISZEG	13	4	2	0	3	119
55.	PETHŐHENYE	20	2	3	1	5	324
56.	PETRIKERESZTÚR	13	3	0	2	3	269
57.	PÓKASZEPETK	30	4	4	1	3	673
58.	PÖLÖSKE	39	9	3	2	7	645
59.	PUSZTAEDERICS	14	2	1	0	11	121
60.	PUSZTASZENTLÁSZLÓ	13	3	3	2	5	424
61.	SALOMVÁR	23	2	3	0	5	410
62.	SÁRHIDA	43	16	4	0	18	545
63.	SÖJTÖR	94	33	5	12	22	1 029
64.	SZENTKOZMADOMBJA	3	0	0	0	0	44
65.	SZENTPÉTERFÖLDE	5	0	0	0	1	89
66.	SZENTPÉTERÚR	113	25	14	2	33	678
67.	TESKÁND	26	4	6	3	5	813
68.	TILAJ	18	7	3	0	11	119
69.	TÓFEJ	29	9	3	0	20	497
70.	VASBOLDOGASSZONY	29	89	1	1	10	429
71.	VASPÖR	29	4	5	2	6	274
72.	VÖCKÖND	1	0	1	0	0	63
73.	ZALABOLDOGFA	24	11	3	3	6	278
74.	ZALACSEB	12	1	3	0	0	399
75.	ZALAEGRSZEG	1 945	513	207	129	439	41 189
76.	ZALAHÁSHÁGY	13	5	4	2	3	288
77.	ZALAIGRICE	10	4	2	1	4	100
78.	ZALAIKISTVÁND	7	0	0	0	1	254
79.	ZALALÖVŐ	77	11	9	6	16	2 085
80.	ZALASZENTGYÖRGY	20	0	6	1	3	290
81.	ZALASZENTIVÁN	27	6	4	0	6	761
82.	ZALASZENTLŐRINC	7	0	0	0	0	190
83.	ZALASZENTMIHÁLY	35	8	3	2	14	709
84.	ZALATÁRNOK	25	9	4	1	5	461
Összesen:		3 719	1 027	407	236	922	71 998

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat weboldala 2015.04.13

http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2015

Bár a Nyugat-Dunántúli Régióban 13 évvel ezelőtt Zala megye a foglalkoztatottak 29%-át adta - amely arány minimális eltérésekkel napjainkig megmaradt -, kevesebb, mint egyéves időintervallumot vizsgálva a számok jelentős eltéréseket mutatnak. A járást meghatározó, egyik legnagyobb foglalkoztatói ágban, az elektronikai iparban (is) érzékelhető piaci mozgások miatt a foglalkoztatotti létszám időszakosan (akár hónapokra) 3-4%-kal is csökken.

Zala a gazdasági mutatókat tekintve a többi megyéhez viszonyítva a középmezőnyben helyezkedik el. 2012. I. félévének végén a megyében a regisztrált vállalkozások száma 48,6 ezer volt, ebből 11,9 ezer volt a társas és 36,7 ezer az egyéni vállalkozás. Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma 170, ami a 8. legmagasabb a megyék között. *(Első Magyar-Dán Termelő Iskola Alapítvány, Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás, Zalaegerszegi Kistérségért Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. konzorciuma, 2010.)*

A munkaerő-piaci tendenciákat vizsgálva, a járás 2010-ben a foglalkoztatási mélypontra került, ebből sajnos természetszerűleg következően a munkanélküliség csúcspontra jutott. 2011-ben lényegesen javultak a foglalkoztatási mutatók, és a 2012. II. negyedévi változások ellenére a foglalkoztatottak száma magasabb, a munkanélkülieké alacsonyabb lett a két évvel korábbinál. 2013-2014. években folyamatosan fejlődés mutatható a foglalkoztatás alakulásában, de hozzá kell tenni, hogy ezen a közfoglalkoztatási statisztikák nagyban javítottak. 2014-ben 367 fő kapcsolódott be a közfoglalkoztatásba. *(Zalaegerszegi Kistérségért Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft., 2010-2014.)*

Az álláskereső átlagos aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva a 2011. évi 11,7%-ról minimálisan, 11,6%-ra mérséklődött 2013-ra, 2014-re ez az arány 10,8 %, volt. Napjainkban – ahogy a 3. táblázatból is látható - 71.998 fő munkavállalási korúra 3.719 fő nyilvántartott álláskereső jut, így ez az arány mindössze 5,1 %.

A zalaegerszegi járás adottsága folytán alapvetően mező- és erdőgazdasági jellegű vidék. Különösen a vonzott településeken fontos az agrár- és erdészeti tevékenység. A szántóföldi növénytermelés mellett hagyományai vannak a gyümölcskertészetnek, különösen az almatermesztésnek. Az ipari tevékenység alapvetően a városokba, azon belül is különösen a megyeszékhelyre koncentrálódik, vidéken inkább a helyi igényeket kielégítő kisipari tevékenységek fontosak. A gazdasági és foglalkoztatási központnak tekinthető Zalaegerszeg iparának szerkezete az elmúlt időszakban átstrukturálódott, igazodott a piaci igényekhez, bár kevésbé jelentek meg a magas hozzáadott értékű tevékenységet folytató üzemek, a foglalkoztatásban pedig számottevő maradt a betanított munkaerő alkalmazása. A vonzáskörzetben élő gazdaságilag aktívak ugyanakkor többek között e cégek munkaerő szükségleteinek biztosításához járulnak hozzá.

A megyeszékhely mellett a közlekedési folyosók mentén elterülő településeken – különösen a közút- és vasúthálózati fejlesztések által érintettek környezetében – fokozatosan erősödnek a kereskedelmi, logisztikai, gazdasági jellegű és személyi szolgáltatások. A vonzó természeti környezet és gazdag kulturális örökség miatt a falvakban egyre inkább kitörési pontnak számít a turizmus.

A zalaegerszegi járásban regisztrált vállalkozások főtevékenység szerinti struktúrája egyaránt magán hordozza a fejlett piacgazdaságra jellemző viszonyokat és a térségi adottságok és lehetőségek jegyeit. Összességében kétharmaduk szolgáltatási feladatok nyújtására, egyharmaduk pedig valamilyen termelő tevékenység végzésére jött létre.

A gazdaságban és a társadalomban lezajlott folyamatok következtében jelentősen módosult az elmúlt két évtizedben a népesség gazdasági aktivitása. Szűkült a munkaerőpiac, módosult a foglalkoztatás struktúrája, és megjelent a munkanélküliség. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok miatt csökkent a munkaerő-utánpótlást biztosító fiatalok száma. A folyamatos öregedés és a korai nyugdíjazás lehetőségeinek megteremtődése pedig az inaktív állományát szélesítette ki, növelve ezzel együtt a társadalomra háruló terheket is.

Zalaegerszeg város foglalkoztatási helyzetében nem következett be éles törés a gazdaság gyökeres átrendeződése nyomán, miközben vidéken a korábban fő megélhetési lehetőséget biztosító mezőgazdasági közép- és nagyüzemek megszűnése és átalakulása következtében jelentős számban szűntek meg munkahelyek. Szerencsére a megyeszékhelyen a korábbi főként a fővárosból vidékre telepített gyáregységek megszűnése ellenére dinamikus vállalkozás-alapítási hullám indult meg, a külföldi érdekltségű vállalkozások megtelepedése révén pedig nemcsak a helyi szabad munkaerő, hanem a vonzáskörzet egy részében élők számára is teremtődtek új álláslehetőségek. A közlekedési kapcsolatok javítása és a megélhetési kényszerből adódó napi ingázás felvállalása így összességében azt eredményezte, hogy vidéken sem ugrott meg számottevően a munkanélküliség szintje. Ennek ellenére az ingázási feltételek kedvezőtlenek a térségben.

Piaci viszonyok között a munkanélküliség szintje elsősorban a gazdasági folyamatok függvénye, amelyet jelentősen befolyásolhatnak a központi és helyi szabályozások, intézkedések.

2014-ben a vállalatok közel 40%-a tapasztalta, hogy nehezen talál megfelelő szakembert. Az elsődleges kiválasztási szempontok között szerepelt a megfelelő szakmai nyelvismeret, és az önálló munkavégzés képessége. A vállalatok döntő többsége még mindig személyes kapcsolatok alapján keresett új, az előbbi kritériumoknak megfelelő munkaerőt, ám ez a módszer sokszor nem vezetett eredményre. Meg kell jegyezni, hogy munkaerő-kölcsönzés adta lehetőségekkel csak a nagyobb létszámú vállalatok élnek.

A járás szinte összes önkormányzatára jellemző a munkanélküliség és főleg az aprófalvakban a fiatalok elvándorlása, az előregedő lakosság, amelynek összetételében minden esélyegyenlőségi célcsoport megtalálható. Különösen magas a 45 év feletti munkanélküliek száma. *(Első Magyar-Dán Termelő Iskola Alapítvány, Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás, Zalaegerszegi Kistérségért Fejlesztési és Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. konzorciuma, 2010.)*

A kisebbségek közül a járásban elsődlegesen roma kisebbség él. Komoly probléma e népességi csoportnak az alacsony iskolázottsága, a tartós és többgenerációs munkanélküliség. Az előítéletek a falvak társadalmának perifériájára sodorják a romákat, miközben nehéz feladatokat adnak az önkormányzatoknak.

I.1.4. Foglalkoztatási problémák a zalaegerszegi járásban:

- alacsony iskolai végzettség, elavult szakmák
- nem piacképes szakmai ismeretek, hiányszakmák kialakulása
- az elsődleges munkaerő piaci viszonyok változása (cégbezárások miatti létszámleépítések)
- GYES-ről, GYED-ről visszatérők újbóli elhelyezkedése, a gyermekek elhelyezésének problémája
- mentális problémák
- nem megfelelő utazási feltételek

A vidéki nők számára is gondot jelent az állásuk megtartása vagy elvesztése. A legnagyobb nehézséggel a 45 év feletti, és a GYES-ről, GYED-ről visszatérő vidéki nők küzdenek, mivel nekik a munka mellett a családot is el kell látni.

A nagyobb gyárak bezárásával elindult egy folyamat, az innen kikerülő 45 év feletti munkavállalóknak az elhelyezkedési esélyei a mai napig alacsonyok. Fontos lenne ezen célcsoport képzése, továbbképzése, átképzése, azonban a többség az új ismeretek elsajátításához öregnek érzi magát. Jellemző a célcsoportban a többéves munkanélküliség, a közmunka-foglalkoztatás, főleg a férfiak körében, akik a nőktől eltérően nem tudják „hasznosítani” magukat a családban, a munkanélkülivé válást követően gyors mentális leépülés következik be. A kisebb vállalkozások a képzett, fiatal vagy középkorú munkaerőt keresik. Az idősebbek, különös tekintettel a nyugdíj előtt állók nagyon kicsi eséllyel találnak munkát.

A munkanélkülivé válást követően sokan vélt vagy valós egészségügyi problémáikra hivatkozva nem vállalnak munkát. A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatására csak kevés cég vállalkozik. Kimondottan ennek a célcsoportnak a foglalkoztatását támogatja a Zalalövőn és Zalaegerszegen működő 4M iroda. A fogyatékkal élők az élet minden területén, így a foglalkoztatásban is hátrányt szenvednek. A mozgásszabadság korlátozottságának mértéke az egyes településeken a városoktól mért távolság arányában nő. Ez részben összefügg a települési önkormányzatok és a cégek, vállalkozások anyagi helyzetével. Problémát jelent az is, hogy a „fogyatékkal élő” kifejezést a „mozgássérült, mozgáskorlátozott” kifejezéssel azonosítjuk. Ennek megfelelően a középületek, közterületek akadálymentesítése is ilyen irányban zajlik. A hallás-, látás-, és értelmi sérültek mindennapjait megkönnyítő akadálymentesítéssel falvakban egyáltalán nem, városokban pedig csak elvétve találkozni. Ugyanez jellemző a munkahelyek helyzetére is

Részmegoldást jelentenek a különböző pályázatokból megvalósuló foglalkoztatási projektek, a támogatási és kötelező továbbfoglalkoztatási idő letelte után viszont ezek többsége sajnos megszűnik.

Az aprófalvas településszerkezetből adódóan rengeteg utazási nehézséggel küzdenek a munkavállalók. Sok esetben a munkába járás a tömegközlekedéssel nem összeegyeztethető, annak hiányosságai miatt. Sok az elszigetelt, ún. zsákfalú, ahova az autóbuszjáratok csak naponta egyszer, maximum kétszer jutnak el. Így a reggeli munkába eljutás és hazatérés csak egyéb módon (pl. falugondnok vagy saját gépjármű) oldható meg.

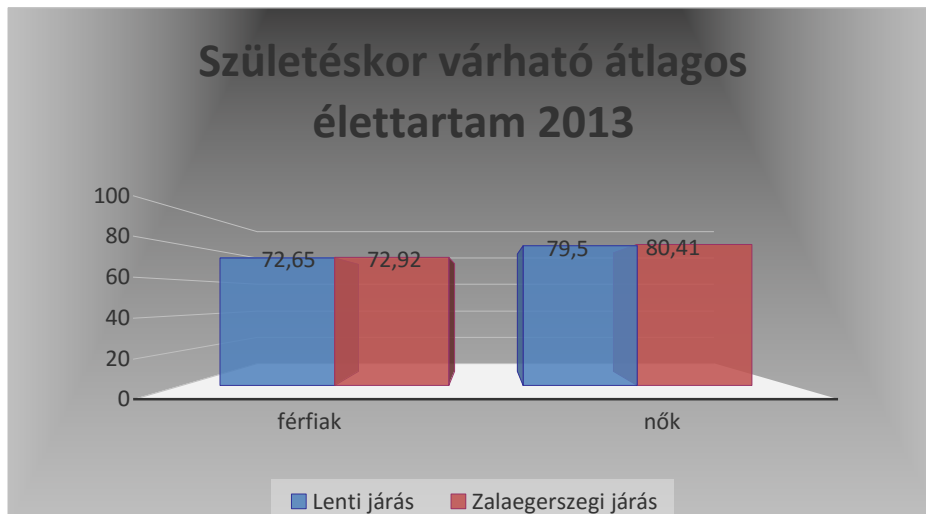
A térség munkaerő-piaci helyzetének elemzése alapján látható, hogy bizonyos tényezők, úgymint az alacsony iskolai végzettség, a képzettség és az alkalmazkodóképesség hiánya, hajléktalanság, rossz egészségi állapot, hátrányos helyzetű településen lévő lakóhely, etnikai, nemi, fogyatékoság vagy életkor alapján történő hátrányos megkülönböztetés, a diszkriminatív munkáltatói attitűdök jelentős munkaerő-piaci hátrányok kialakulásához vezetnek. Bizonyos társadalmi csoportok – köztük a roma és a fogyatékos emberek - körében, fenti hátrányok előfordulása sokkal gyakoribb. (*Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás, 2009.*)

I.1.5. A Zalaegerszegi Járásban élők egészségi állapota

A Zalaegerszegi Járás lakosainak egészségi állapotának jellemzőit az összehasonlíthatóság érdekében egy szintén Zala megyében található járás (Lenti) adataival vetettük össze.

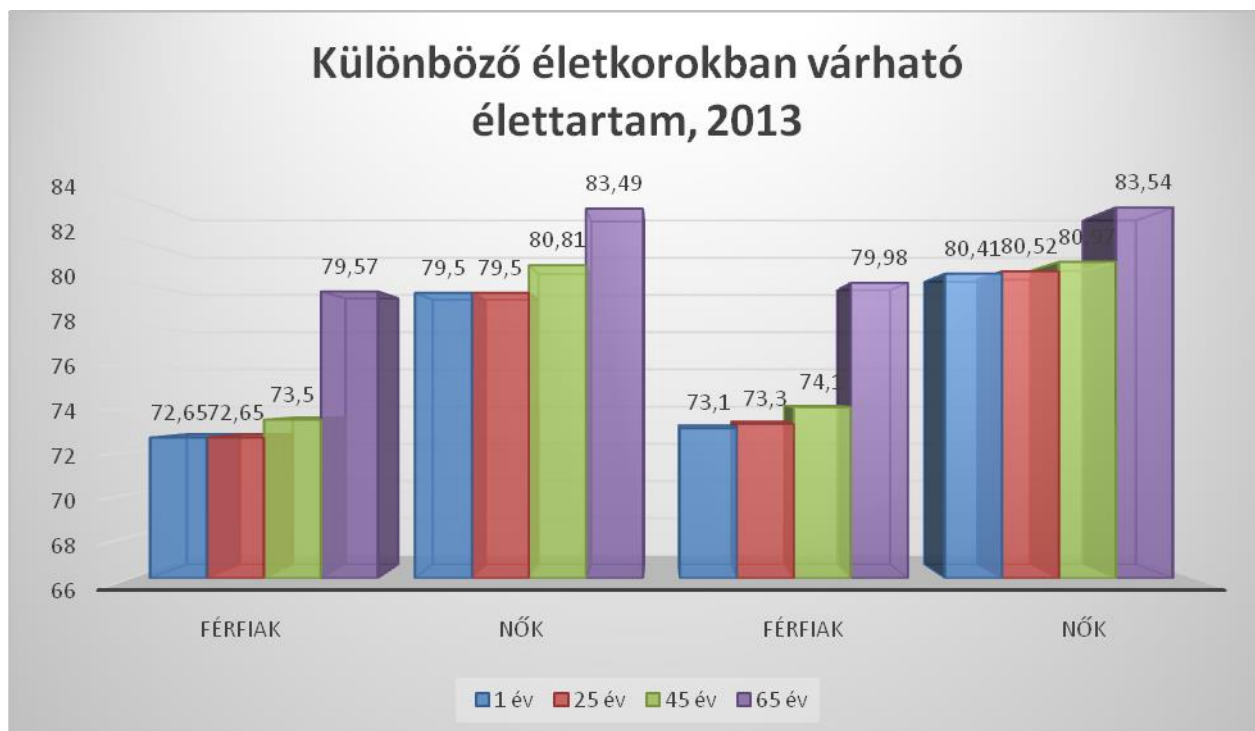
I.1.5.1. A születéskor várható élettartam

A születéskor várható átlagos élettartam egy olyan demográfiai mutató, mely arról ad tájékoztatást, hogy az újszülött hány életévet élhet meg, feltételezve azt, hogy az egészségügyi ellátás színvonala és a halálozási mutatók ugyanolyan szinten maradnak mindvégig.

Forrás: keidata.unideb.hu 1. ábra

A születéskor várható átlagos élettartamon kívül következtethetünk különböző életkorokban is a várható átlagos élettartamra.

Forrás: keidata.unideb.hu 2. ábra

Az első két oszlopcsoport Lenti, míg a harmadik és negyedik oszlopcsoport Zalaegerszeg járás 1, 25, 45 és 65 éves életkorban várható élettartamát szemlélteti. Látható, hogy 45 és 65 éves korban megemelkedett értéket mutat a grafikon, valamint láthatjuk azt is, hogy a nők esetében a várható élettartam megközelítően 6 évvel több, mint a férfiaknál. A két vizsgált járásunk közül mindkét grafikon szerint Zalaegerszeg járásában magasabb a különböző életkorokban várható élettartam.

I.1.5.2. A halálozás főbb jellemzői

Korai halálozás

Korainak, idő előttinek a halálozások azon részét nevezzük, amely megelőzhető, elkerülhető lett volna az orvostudomány mai eredményei mellett, azok megfelelő alkalmazásával.

Korai halálozás (fő) 2012-2014			
	2012	2013	2014
Zalaegerszeg járás	305	317	287
Lenti járás	66	71	68
Országos	32991	31302	30518

Forrás: keidata.unideb.hu 2. táblázat

Ahogy az a táblázatból is látszik, összességében 2014-re csökkent a korai halálozások száma 2012-es évhez képest, országos szinten is megfigyelhető a csökkenő tendencia.

Összességében Zalaegerszeg járásban 5,9%-kal csökkent, Lenti járásban 3,03%-kal nőtt, míg országosan 7,49%-kal csökkent a korai halálozások száma.

Halálozás

- *Képzettség szerinti okspecifikus halálozás:*

Zalaegerszegi járás:

Befejezett felsőfokú iskola

A kor - és nem szerint standardizált okspecifikus halálozás esetén nem volt szignifikáns kockázatemelkedés egyik nem tekintetében sem a 2013. évekre vonatkozóan.

Befejezett középiskola

A kor - és nem szerint standardizált okspecifikus halálozás esetén nem volt szignifikáns kockázatemelkedés egyik nem tekintetében sem a 2013. évekre vonatkozóan.

Befejezett szakmunkásképző vagy szakiskola

Az általunk vizsgált 6 indikátor közül 2013-ban 2 esetben tapasztaltunk szignifikáns kockázatemelkedést.

- **Összhalálozás (A00-Y99)**
- **Keringési rendszer betegségei (I00-I99)**

Lenti járás:

Befejezett felsőfokú iskola

A kor - és nem szerint standardizált okspecifikus halálozás esetén nem volt szignifikáns kockázatemelkedés egyik nem tekintetében sem a 2013. évekre vonatkozóan.

Befejezett középiskola

A kor - és nem szerint standardizált okspecifikus halálozás esetén nem volt szignifikáns kockázatemelkedés egyik nem tekintetében sem a 2013. évekre vonatkozóan.

Befejezett szakmunkásképző vagy szakiskola

Az általunk vizsgált 6 indikátor közül 2013-ban 1 esetben tapasztaltunk szignifikáns kockázatemelkedést.

- Daganatok (C00-D48)

- Standardizált okspecifikus halálozás:

A rendelkezésünkre álló standard halálozási adatok alapján a járási sorrendek kedvezőtlenségét figyelembe véve, a legjelentősebb halálokok a következők.

Zalaegerszegi járás:

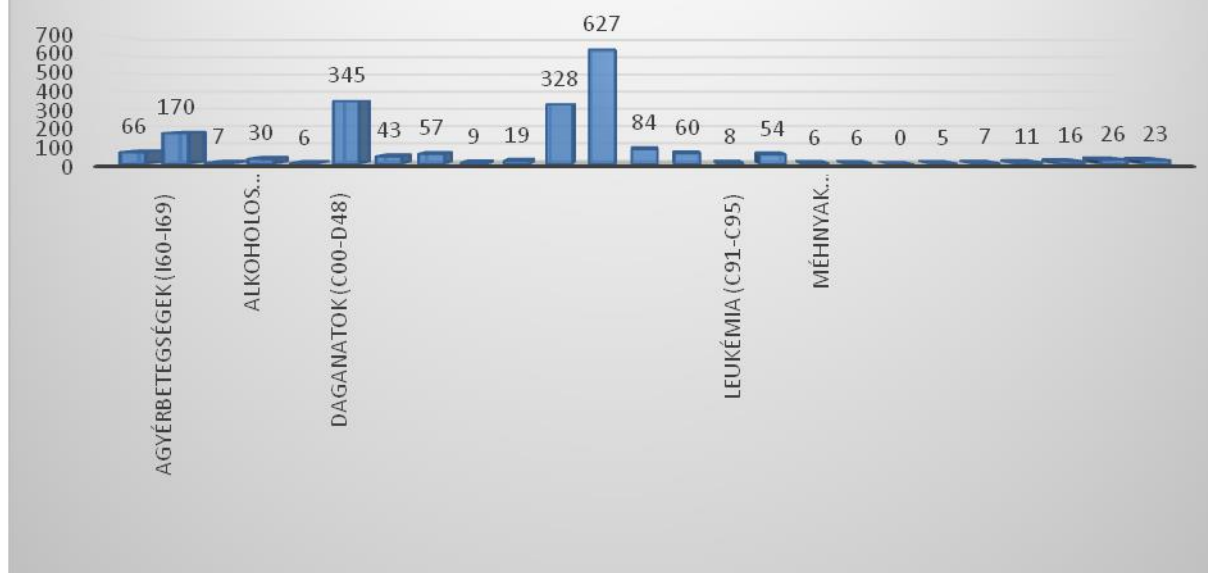
Az általunk vizsgált 26 indikátor közül 2013-ban 2 esetben tapasztaltunk szignifikáns kockázatemelkedést.

- **Agyérbetegségek (I60-I69)**
- **Myeloma multiplex és plazmasejtes rosszindulatú daganatok (C90)**

A halálozás esetszámaait figyelembe véve a következő halálokok esetében találunk szignifikáns kiemelkedést:

- **Keringési rendszer betegségei (I00-I99)**
- **Daganatok (C00-D48)**
- **Ischaemiás szívbetegségek (I20-I25)**
- **Agyérbetegségek (I60-I69)**
- **Légcső; hörgő; tüdő rosszindulatú daganata (C33-C34)**

Standardizált okspecifikus halálozás Zalaegerszegi járásban, 2013

Forrás: keidata.unideb.hu 2. ábra

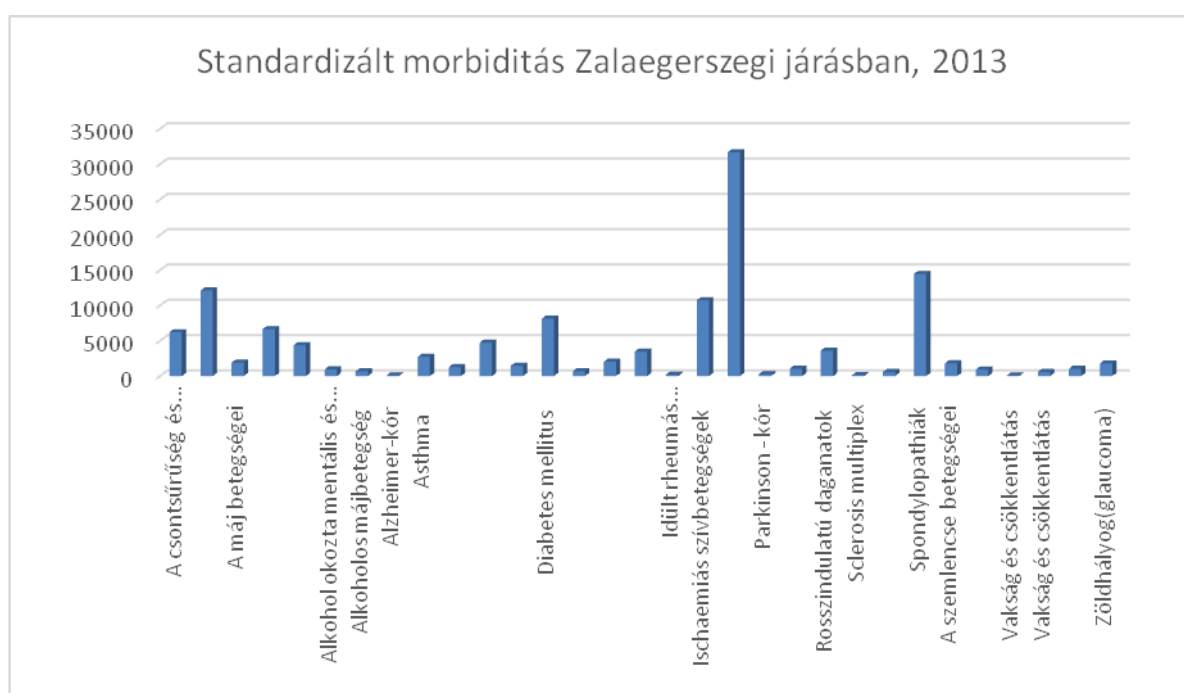
Zalaegerszegi járás:

Az általunk vizsgált indikátorok közül 2013-ban a következő esetekben tapasztaltunk szignifikáns kockázatemelkedést.

- A csontsűrűség és csontszerkezet rendellenességei (Osteoporosis) (M80-M85)
- A szemlencse betegségei
- A vér és vérképző szervek betegségei és az immunrendszert érintő bizonyos rendellenességek (D50-D89)
- Alkohol okozta mentális és viselkedészavarok
- Alkoholos májbetegség (K70)
- Glomerularis betegségek, renalis tubulointerstitialis betegségek (N00-N08), (N10-N16)
- Vezetékes típusú, idegi eredetű és egyéb hallásvesztés (H90, H91)
- Zöldhályog(glaucoma) (H40-H42)

Az megbetegedés esetszámait figyelembe véve a következő megbetegedések fordultak elő nagyobb számban:

- **Magasvérnyomás-betegségek (I10-I15)**
- **Spondylopathiák (M45–M49)**
- **A lipoprotein-anyagcsere rendellenességei (E78)**
- **Ischaemiás szívbetegségek (I20-I25)**
- **Diabetes mellitus (E10–E14)**

Forrás: keidata.unideb.hu 4. ábra

Zalaegerszegi járás:

A megbetegedések közül 5 esetében tapasztaltunk szignifikáns kockázatemelkedést, az országos átlaghoz viszonyítva.

- **Campylobacteriosis**
- **Kullancsencephalitis**
- **Lyme-kór, erythema migrans és heveny neuroborreliosis**

- **Varicella (bárányhimlő)**

- **Listeriosis**

A kor-és nem szerint standardizált incidencia hányados alapján a Campylobacteriosis esetében találtunk az országoshoz képest szignifikánsan magasabb kockázatot nők esetében (és a két nemet együtt vizsgálva figyelhattunk meg magasabb kockázatot. Az országos alapján várhatóhoz képest a nőknél 16,19-al, míg mindkét nem esetében 27,48-al több megbetegedés fordult elő. A járás nők és a két nemet együtt vizsgálva is a felállított sorrend 8. helyén található.

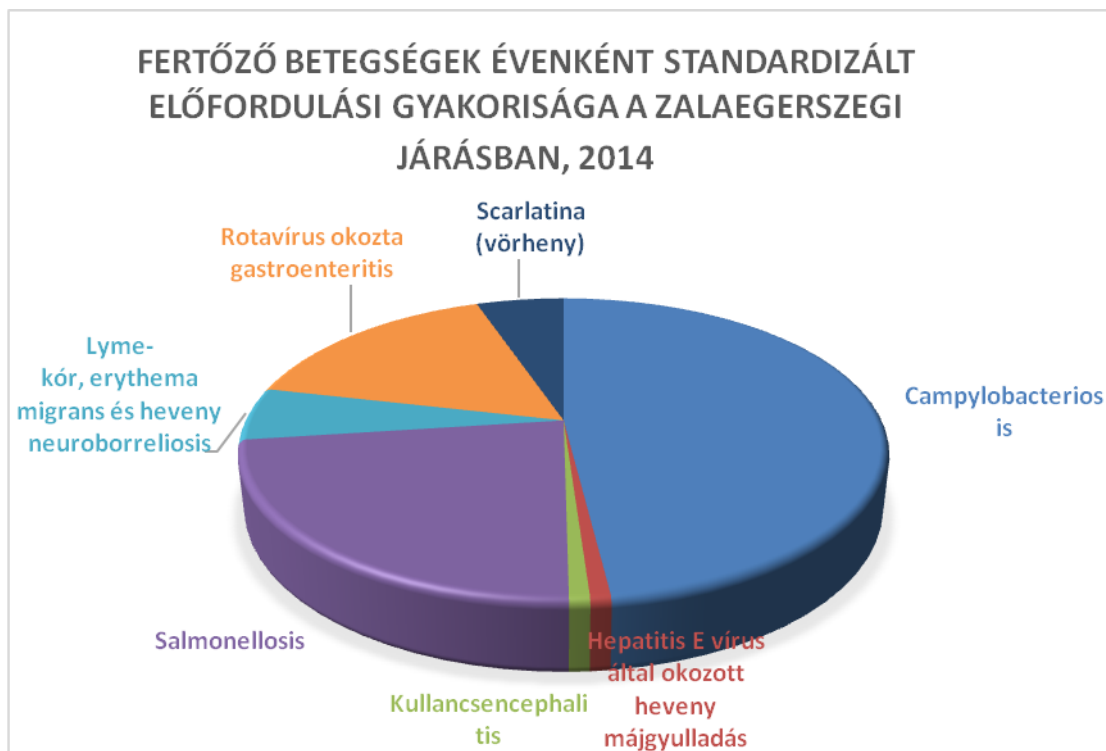
Az országos átlaghoz képest magasabb kockázatot láthatunk férfiak és mindkét nem vonatkozásában, Kullancsencephalitis esetében. Az országos alapján várhatóhoz képest férfiaknál 1,77-al, míg mindkét nem esetében 1,68-al több megbetegedés fordult elő. A járás a férfiak és mindkét nem esetében is a sorrend 3. helyét foglalta el 2014-ben.

Lyme-kór, erythema migrans és heveny neuroborreliosis esetében az országos átlaghoz képest magasabb kockázatot láthatunk nők és mindkét nem tekintetében. Az országos alapján várhatóhoz képest a nőknél 4,43-al, míg mindkét nem esetében 6,63-al több megbetegedés fordult elő. A járás nők körében a 8. míg mindkét nem esetében a 9. helyen található.

Varicella (bárányhimlő) esetében az országos átlaghoz képest magasabb kockázatot tapasztaltunk férfiak, nők és mindkét nem vonatkozásában. Az országos alapján várhatóhoz képest a férfiaknál 64,98-al, a nőknél 51,01-al több megbetegedés fordult elő. A járás mindkét nem esetében a 14. helyen található (férfiak 13. hely, nők 15. hely). Az emelkedett kockázat 2012-ben és 2013-ban is megfigyelhető volt.

Az országos átlaghoz képest magasabb kockázatot figyelhattunk meg nőknél Listeriosis esetében. A járás a többi járás között az 1. helyet foglalta el.

A regisztrált esetszámok vonatkoztatásában is a legmagasabb regisztrált esetszámot a Campylobacteriosis esetében tapasztaltuk, ez 110 főt jelent. A Salmonellosis esetében 53, míg a Rotavírus által okozott megbetegedések esetében 37 fő lett regisztrálva. Jelentős indikátorokkal rendelkezik még a járásban a Scarlatina (vörheny), Lyme-kór, erythema migrans és heveny neuroborreliosis, a Kullancsencephalitis és a Hepatitis E vírus által okozott heveny májgyulladás is.

Forrás: keidata.unideb.hu 5. ábra

I.1.6. Szociális ellátórendszer

Az 1993. évi III. törvény **A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról** alapján a szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. Ez magába foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátásokat, melyek a következők:

Szociális alapszolgáltatások:

- falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás,
- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátások,
- támogató szolgáltatás,

- utcai szociális munka,
- nappali ellátás.

Szakosított ellátások:

- ápolást, gondozást nyújtó intézmény,
- rehabilitációs intézmény,
- lakóotthon
- átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény
- támogatott lakhatás,
- egyéb speciális szociális intézmény

Valamennyi települési önkormányzat köteles biztosítani a fenti szolgáltatások közül az étkeztetést és a házi segítségnyújtást.

Állandó lakosainak számától függően:

- kétezer főnél több állandó lakos él családsegítést,
- háromezer főnél több állandó lakos él idősök nappali ellátását
- tízezer főnél több állandó lakos él nappali ellátást (idősön túl)
- harmincezer főnél több állandó lakos él időskorúak gondozóházát, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását

Az állam - kijelölt szerv útján - köteles gondoskodni:

- a harmincezer főnél nagyobb állandó lakosságszámú településeken a fogyatékos személyek gondozóháza, a pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek átmeneti otthona megszervezéséről és fenntartásáról,
- a megye területén a szakosított ellátások megszervezéséről és fenntartásáról, azzal, hogy a megyei jogú város területére is kiterjedően köteles gondoskodni azokról az ellátásokról, amelyek megszervezésére a megyei jogú város a 90. § (2) bekezdése alapján nem köteles.

A megyei jogú város saját területén köteles az alapszolgáltatási feladatokat, éjjeli menedékhelyet, hajléktalan személyek átmeneti szállását, idősök otthonát, valamint – amennyiben a lakossági szükségletek indokolják – hajléktalanok otthonát és hajléktalan személyek rehabilitációs intézményét megszervezni és fenntartani.

Falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás:

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás célja az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

A falugondnoki szolgáltatás hatszáz lakosnál kisebb településen működtethető.

A tanyagondnoki szolgáltatás legalább hetven és legfeljebb négyszáz lakosságszámú – külön jogszabályban meghatározott – külterületi vagy egyéb belterületi lakott helyen működtethető.

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 54 településen biztosít ellátást.

Étkeztetés:

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük, vagy hajléktalanságuk miatt.

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 79 településen biztosít ellátást.

Házi segítségnyújtás:

A házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást.

A házi segítségnyújtás keretében biztosítani kell:

- a) az alapvető gondozási, ápolási feladatok elvégzését,
- b) az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniai körülményeinek megtartásában való közreműködést,
- c) a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, illetve azok elhárításában való segítségnyújtást.

A szolgáltatás a Zalaegerszegi teljes területén biztosít ellátást.

Családsegítés

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A szolgáltatás, illetve az ahhoz való hozzájárulás a Zalaegerszegi járás teljes területén biztosít ellátást.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időszerű vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 78 településén biztosít ellátást.

Közösségi ellátások

A Közösségi ellátások a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére közösségi alapellátás, valamint a szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás.

A pszichiátriai betegek közösségi ellátása a zalaegerszegi járás területén 4, a szenvedélybetegek közösségi ellátása 2 településen biztosít ellátást.

A szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátása a Zalaegerszegi járás területén 2 településen biztosít ellátást.

Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 9 településén biztosít ellátást.

Utcai szociális munka

Az utcai szociális munka keretében biztosítani kell az utcán tartózkodó hajléktalan személy helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését, szükség esetén ellátásának kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét.

Nappali ellátás

A nappali ellátás **hajléktalan** személyek és elsősorban a saját otthonukban élő,

a) tizennyolcadik életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy **idős** koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek,

b) a tizennyolcadik életévüket betöltött, fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő **pszichiátriai betegek**, illetve **szenvedélybetegek**,

c) harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló **fogyatékos, illetve autista személyek**

részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezi az ellátottak – ide nem értve az idős személyeket – napközbeni étkeztetését.

Időskorúak nappali ellátása:

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 26 településén biztosít ellátást.

Szenvedélybetegek nappali ellátása:

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 2 településén biztosít ellátást.

Fogyatékos személyek nappali ellátása:

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 3 településén biztosít ellátást.

Pszichiátriai betegek nappali ellátása:

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 4 településén biztosít ellátást.

Hajléktalan személyek nappali ellátása:

A szolgáltatás a Zalaegerszegi járás területén 7 településén biztosít ellátást.

Szakosított ellátási formák

Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt a rászorult személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

Formái:

Ápolást, gondozást nyújtó intézmények

(az idősek otthona, a pszichiátriai betegek otthona, a szenvedélybetegek otthona, a fogyatékos személyek otthona, valamint a hajléktalanok otthona.)

Rehabilitációs intézmények

(a pszichiátriai betegek, a szenvedélybetegek, a fogyatékos személyek, a hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye.)

Támogatott lakhatás

(A fogyatékos személyek, a pszichiátriai, illetve szenvedélybetegek részére biztosított ellátás)

Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények

(időskorúak gondozóháza; fogyatékos személyek gondozóháza; pszichiátriai betegek átmeneti otthona; szenvedélybetegek átmeneti otthona; éjjeli menedékhely; hajléktalan személyek átmeneti szállása)

Lakóotthonok

(fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek lakóotthona.)

A Zalaegerszegi járásban az alábbi szakosított ellátások biztosítottak:

Település	Ellátás típusa	Emelt szintű férőhelyszám	Összes férőhelyszám
Boncodfölde	Fogyatékos személyek otthona	0	14
Búcsúszentlászló	Fogyatékos személyek otthona	0	20
Búcsúszentlászló	Pszichiátriai betegek otthona	0	60
Nagykapornak	Idősek otthona	0	29

Zalaegerszeg	Idősek otthona	0	34
Zalaegerszeg	Támogatott lakhatás pszichiátriai betegek részére		30
Zalaegerszeg	Fogyatékos személyek otthona	0	120
Zalaegerszeg	Idősek otthona	0	90
Zalaegerszeg	Idősek otthona	0	90
Zalaegerszeg	Idősek otthona	0	85
Zalaegerszeg	Pszichiátriai betegek otthona	0	100
Település	Ellátás típusa	Emelt szintű férőhelyszám	Összes férőhelyszám
Zalaegerszeg	Fogyatékos személyek gondozóháza	0	10
Zalaegerszeg	Fogyatékos személyek otthona	0	29
Zalaegerszeg	Idősek otthona	5	98
Zalaegerszeg	Időskorúak gondozóháza	0	42
Zalaegerszeg	Éjjeli menedékhely	0	30
Zalaegerszeg	Hajléktalan személyek átmeneti szállása	0	40

1. táblázat

Fenntartó tekintetében:

- 3 egyházi
- 7 központi kormányzati
- 2 nonprofit nem állami
- 3 önkormányzati
- 2 egyéb nem állami

A JÁRÁSI TELEPÜLÉSEK HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJAINAK PRIORITÁSELEMZÉSE

A Zalaegerszegi járás 84 településéből a projekt során szakértőink valamennyit személyesen felkeresték, hogy segítséget nyújtsanak a Helyi Esélyegyenlőségi Programok felülvizsgálatában. A 84 településből 52 igényelték a szakértők aktív segítségét, 32 településen önerőből kívánták a felülvizsgálatot megoldani, a projektbe való bevonást elutasították.

A HEP felülvizsgálatába bekapcsolódó települések esetében azt kértük, hogy tegyék számunkra elérhetővé a felülvizsgált programom fejlesztési prioritásait. Ezen kérésünknek végül **41 település tett eleget**, a többiek, elsősorban „projekt-féltésre” hivatkozva, nem kívánták nyilvánosság elé tární fejlesztési jövőképüket. Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy a járási esélyegyenlőségi javaslatok, és stratégia megfogalmazásában a járás településeinek alig fele volt aktív, és együttműködő. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy **a járás településeinek szociális, gazdasági környezete, infrastrukturális állapota, fejleszthetőségi attribútumai szignifikáns eltérést nem mutatnak, a kapott eredményeket a járás egészére relevánsnak tekinthetjük.**

Az eredmények bemutatása előtt ugyanakkor két további megjegyzéssel kell élnünk, melyek ismerete nélkül a továbbiak félrevezetőek lehetnek. Egyrészt a megyeszékhely, járási központ **Zalaegerszeg adatai nem szerepelnek a táblákban**, mivel Zalaegerszeg, s a járás többi település viszonya speciális. A járás lakosságának 57%-a, míg gazdasági potenciáljának 78%-a erre az egyetlen településre koncentrálódik. Zalaegerszeg a járás második legnépesebb településénél (Zalalövő) hússzor népesebb, a járás települési átlagos lakosságszáma pedig 500 fő alatt van. Mindezek okán úgy véltük, hogy a megyeszékhely jelentősen torzítaná az eredményeket.

Másrészt meg kell jegyeznünk, hogy az esélyegyenlőségi prioritások meghatározásánál a települések egyfajta interpretációs csapdába kerülhettek. Úgy véljük, hogy az „esélyegyenlőség” kifejezés szűkebb, köznyelvi szempontú jelentéshorizontja predestinálta a „hagyományos” esélyegyenlőségi témák *(romák, fogyatékosok, SNI-s gyerekek, tartós munkanélküliek stb.)* markáns megjelenését. Nem vitatjuk természetesen, hogy ezen célcsoportok erős relevanciával bírnak, ugyanakkor a javaslatok megfogalmazásánál kiterjesztő módon igyekeztünk ezt a felismert torzító hatást kompenzálni.

Fontos a prioritáselemzés kapcsán kitérni először a projekt során készült két kutatás alapvető következtetéseire, mivel ezen kutatások jól árnyalják, illetve megalapozzák a további vizsgálódásunkat, továbbá az ezek nyomán megszületett javaslatok beépíthetők a jelen terv intézkedési javaslatai közé.

II.1. A család és munkahely összeegyeztethetősége kapcsán végzett járási kutatás

A zalaegerszegi járás területén működő kisgyermek napközbeni ellátását biztosító intézményekben - 4 zalaegerszegi és 3 települési bölcsődében - végeztük a kérdőíves lekérdezést, összesen 530 szülő körében. A kutatás javaslatokat fogalmaz meg döntéshozók számára a kisgyermeket nevelő szülők esélyegyenlőségi szempontjainak érvényesítéséhez, a munkaidőn túli „láthatatlan munka” szerepére hívja fel a figyelmet a munkaerőpiaci re-integrációban, vizsgálja a családbarát intézkedések meglétét és a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra való visszatérését leginkább akadályozó tényezőket. Összességében a kutatásban megállapítható, hogy sokkal több részmunkaidős álláshelyre lenne szükség a térségben a gyesről, gyedről visszatérők elhelyezkedési lehetőségeinek növelése érdekében.

Az előzetesen rendelkezésre álló adatok elemzéséből az alábbi eredményeket tártuk fel, következtetéseket vontuk le és javaslatokat tesszük:

A munkanélküliségi adatokat, azok változását vizsgáltuk, a nők elhelyezkedési lehetőségei szempontjából. A regisztrált munkanélküli nők aránya 45 és 48 % között mozgott az utolsó 3 évben, így lényeges elmozdulás, arányváltozás a nők-férfiak vonatkozásában nem történt.

A bölcsődék járási szinten 448 gyermek számára kínálnak férőhelyet. A járás területén működő bölcsődékbe azonban csak 366 kisgyermeket írtak be december 31-ig. Fontos megemlíteni azonban, hogy a járás területén nem egyenletes a bölcsődék elhelyezkedése, hanem Zalaegerszegtől északra koncentrálódnak.

A járás területén több bölcsődére lenne szükség, különösen a Zalaegerszegtől délre eső részeken, ahol egy intézmény sem működik, az ellátás teljes mértékben megoldatlan. Alternatív megoldásként családi napközi létrehozásának és működtetésének támogatása javasolt a járás déli részén élők esélyegyenlőségi szempontjainak érvényesítéséhez.

Fontos, hogy a családi napköziket az önkormányzatok is támogassák, hiszen a napközik költségvetése szűkös állami normatívákat tartalmaz, így önkormányzati hozzájárulás nélkül nagy terheket róna a szülőkre.

A jelenlegi helyzet javulását eredményezi majd a bölcsődék lehetséges formáinak változása. A Gyermekvédelmi törvény várható módosításai kapcsán bizonyos feltételek mellett

- a 10.000 fő lakosságlétszám alatti településeken is kötelező lesz bölcsődét működtetni
- új ellátási formák jelennek meg: mini bölcsőde, családi bölcsőde, munkahelyi bölcsőde.

A várható rendelkezések kapcsán a kistelepüléseken is megjelenhetnek a 3 év alattiak ellátását biztosító intézmények, amelyek működési módja nem jelent majd akkora anyagi terhet a fenntartó kisebb önkormányzatok számára, mint a jelenleg működtetett hagyományos bölcsődéké.

Megszűnik a családi napközik jelenleg tapasztalható működési anomáliája, hiszen a gyermekvédelmi törvény ezt az ellátási formát – könnyebb kialakíthatósága, kevésbé szigorú személyi és tárgyi feltételei kapcsán – szolgáltatáshiányos kistelepülésekre „találta ki”, ahol nem megoldott a 20 hetestől akár 14 éves korig bezárólag a gyermekek napközbeni felügyelete. Ezzel szemben a családi napközik nagyobb számban a városokban – bújtatott magánbölcsőde, magánóvoda formájában – jelentek meg. Azokon a településeken, ahol a bölcsődétől az óvodán át az iskolai napközigi megoldott a gyermekek napközbeni felügyelete. Szolgáltatásaikat magas státuszú családoknak kínálják, hiszen a sok esetben rendkívül magas térítési díjat csak ők tudják megfizetni.

A gyermekvédelmi törvény várható módosításai tehát ezt az anomáliát is rendezik, illetve újabb, a kistelepülések számára is fenntartható ellátási formákat vezetnek be.

A zalaegerszegi, bagodi, teskándi és zalaszentiváni bölcsődékben végzett kérdőíves megkérdezés eredményeképpen 274 anya és 256 apa válaszai alapján végeztünk primer kutatást a család és munka összeegyeztethetősége témakörében. A megkérdezett 530 fő válaszai alapján az alábbi kutatási eredményekre jutottunk:

A megkérdezettek munkaerő-piaci státuszát összevetettük a végzettséggel nemek szerint, így fontos következtetésekre jutottunk. Bár lényegesen több a megkérdezett anyák között a felsőfokú végzettségű (54%), mint az apák között (38%), mégis az anyák jelentős része (74%) alkalmazott státuszban dolgozik, csak 11 %-a tölt be vezetői pozíciót és csak 6 %-a vállalkozó. Ezzel szemben az apák 64%-a dolgozik alkalmazottként, 15% tölt be vezetői pozíciót és 17%-a

vállalkozó. Jellemző tehát a társadalmi beágyazottsága a férfi nemű vezetők és vállalkozók többségének. A nők közül tehát hiába többen magasabban kvalifikáltabbak, mégis kevésbé jellemző rájuk a vezetői pozíció betöltése és a vállalkozás indítása, mint a férfiak esetében. Az összefüggés szoros azzal a „láthatatlan munkával”, és a gyermekek számával, amelyeket a szociális helyzetük, a jellemző pénzkereseti modellek és a munkahelyi és családi feladatok elemzése során tártunk fel.

Fontos lenne a női vezetők és vállalkozók nagyobb társadalmi elismertsége ösztönzése érdekében helyi női vállalkozói klubok működtetése, különböző marketing eszközök segítségével a női vezetői/vállalkozói minta propagálása, a helyi, megyei sajtóban szakmájukban sikeres nőkről szóló rovat indítása. Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Iparkamara, Agrárkamara segítségével egy nőknek szóló vállalkozásösztönző rendszer kidolgozása, stb.

Feltártuk, hogy a vizsgált mintában már nem jellemző több generáció együtt élése, a válaszadók mindössze 7 %-a él együtt egy vagy két nagyszülővel és 1 %-a egyéb rokonnal. Így a nagyszülők, vagy más családtag által a gyermekek nevelésében, felügyeletében nyújtott segítség mennyisége is korlátozottabb, mint korábban a többgenerációs családok együttélése esetében. Több feladat hárul tehát az anyákra és apákra, mint korábban.

Az anyák döntő többsége (48%-a) nem szeretne otthon maradni gyermeke 2 éves korát követően - szeretne dolgozni -, de azt tartaná ideálisnak, ha részmunkaidőben dolgozhatna. Az apák közül legtöbben (38%) ugyanazt szeretnék, mint az anyák, hogy az édesanyák részmunkaidőben dolgozzanak.

Az apák közül kevesebben (34%) vannak azon a véleményen az anyákhoz képest (38%), hogy mindkét szülő dolgozzon teljes munkaidőben. Az apák közül az anyáknál többen tartanák ideálisnak, ha csak a férfi dolgozna a családban, vagy a nő csak az első gyermek születéséig dolgozna, utána nem.

Az anyák döntő többsége – 65%-a – a 2-3 év otthon a gyermekkel eltöltött időt tartja ideálisnak. Ehhez képest az anyáknak csak 27%-a tudott otthon maradni a többségük által ideálisnak tartott 2-3 év időtartamig. A legtöbb anya -45%-a az anyáknak – 1,5-2 év időtartamot töltött otthon ténylegesen a gyermekével szülés után. Az apák válaszából is azt a következtetés vontuk le, hogy döntő többségük – 55% – a 2-3 év otthon töltött időt tartaná ideálisnak. A gyermek apák és anyák által is ideálisnak tartott 2-3 éves korig való otthonmaradása helyett a valóságban a gyermekek többsége sokkal korábban, tehát 1,5 -2 éves kora között kerül a bölcsődékbe, mivel az anyáknak ekkorra vissza kell mennie dolgozni.

Kutatásunkban feltártuk, hogy a gyermekelhelyezés lehetőségeinek kiválasztásánál a szülők döntő többségben az ismerős, rokon ajánlása vagy a nagyobb gyermekükkel szerzett tapasztalat alapján döntöttek. A saját vagy ismerős személyes tapasztalata, jó kapcsolata az intézményekkel tehát rendkívül fontos már a bölcsődeválasztásnál is. Marketing szempontból tehát fontosabb az oda járó gyermekek és szüleik érzelmi kötődésének, jó benyomásainak erősítése a külső marketing eszközök, pl. hirdetések helyett.

A munkavállalást motiváló tényezőket vizsgálva mindkét szülő esetében a leginkább fontos motiváció az anyagi kényszer: anyáknak és az apáknak is 46%-a ezt jelölte meg első helyen. Az önállóságra, függetlenségre való törekvés az apák esetében szintén leginkább 1-es fontosságú, míg az anyáknál ez a motivációs tényező leginkább 2-es fontosságú.

A választ adó apák számára tehát fontosabb az önállóságra való törekvés a munkavállalás során, mint a választ adó anyák számára. Az önmegvalósítás, szakmai siker lehetőségét az apák legnagyobb arányban 2-es, míg az anyák legnagyobb arányban 3-as fontosságúnak ítélték meg, tehát az apákat a szakmai siker lehetősége is jobban motiválja, mint az anyákat. A megfelelő munkafeltételeket mindkét nem tagjai egyaránt közepes fontosságúnak, míg a társadalom nem dolgozókkal szembeni megítélését csak 5-ös fontosságúnak - tehát egyáltalán nem fontosnak - tartották.

A bölcsődés korú gyermekek anyukáinak 87%-a 8 órában dolgozik, emellett kell megoldania a gyermekneveléssel, háztartással összefüggő feladatait. A megkérdezett anyák mindössze 10%-a dolgozik részmunkaidőben, amely európai viszonylatban rendkívül alacsony arány. Míg Ausztriában a 12 év alatti gyerekekkel rendelkező párok 50 %-nál az egyik szülő (többnyire a férfi) teljes munkaidőben dolgozik, a másik szülő (többnyire a nő) részmunkaidőben, addig a zalaegerszegi járás területén ez a szám mindössze 10%.

Szükséges a részmunkaidős állások számának emeléséhez a munkáltatók tájékoztatása a jogszabályi kötelezettségekről, a GYES után visszatérők után járó kedvezmények igénybevételeinek lehetőségeiről, akár a Vállalkozásfejlesztési Alapítvány segítségével.

Kutatásunkban feltártuk, hogy az apák mobilabbak, az anyáknál nagyobb arányban dolgoznak Zalaegerszegen kívül és külföldön. Ami szembetűnő, hogy minden 10. bölcsődés gyermek édesapja külföldön dolgozik, amely fontos szempont a családok mindennapi életének alakulásában, a hétköznapiak szervezésében, a gyermek körüli teendők ellátásában.

A válaszadó édesanyák számára a munkavállalást leginkább befolyásoló tényezők a stabil párkapcsolat és a családbarát munkahely. Az egyéb családtagok által nyújtott segítség áll a fontossági ranglétra következő fokán. A bölcsőde, óvoda közelsége csak közepes fontosságú. A családbarát munkahely tehát a ranglétra legmagasabb fokán áll az édesanyák megítélése alapján.

Az édesapák számára a munkavállalást leginkább a stabil párkapcsolat befolyásolja, a második helyen az egyéb családtagoktól kapott segítség áll. Szintén közepes fontosságúnak ítélték meg a bölcsőde, óvoda közelségét. Érdekes tény, hogy a családbarát munkahely számukra csak a nem fontos kategóriába került.

A választ adó anyák 50%-ának igen, 50%-ának nem okoz gondot a család és munka összeegyeztetése. A választ adó apák 70%-ának nem okoz gondot, míg 30%-nak igen. A válaszoló anyák felének, míg a válaszoló apák csak közel egyharmadának okoz nehézségeket, hogy összeegyeztesse a munkáját a családi élet mindennapjaival.

Az anyák többségét (71%-át) visszavárták a GYES/GYED után a korábbi munkahelyükre, de legtöbbet - 46%-ot - nem a korábbi munkakörébe.

A munkába való visszatérésnél a legnagyobb nehezítő tényező, azaz a válaszadó anyák 50%-a szerint az, hogy a gyermek betegsége esetén a felügyelete nehezen oldható meg. Megítélésük szerint a munkáltatók nehezen tolerálják, ha a munkahelyi feladatok elvégzése háttérbe szorul, vagy elmarad a gyermekkel otthon töltött betegszabadság miatt. A válaszadó nők 34,3%-ának a túlterheltség okoz problémát, azaz a családi és munkahelyi feladatok összeegyeztetése.

Az anyák munkahelyén a családbarát intézkedések közül leginkább a gyermek utáni pótszabadság kiadását alkalmazzák (53%). Ez jogszabályi kötelezettség, ahogy a családi adókedvezmény érvényesítése is, ezt az anyák 55%-a veheti igénybe. Rugalmas munkaidőt az anyák 33%-a esetében alkalmaznak, 17,5%-a munkahelyén részmunkaidővel segítenek.

A GYES-en lévő anyák csupán 4%-át segítik hírlevelekkel, információkkal, pedig ez egy hatékony megoldási forma lehetne a munkavállalók számára a munkáltatók által nyújtott információszolgáltatásban, felzárkóztatásban, kapcsolattartásban. Az állásmegosztás nem elterjedt forma, mindössze 5 anya (1,8%) esetében alkalmazzák a munkáltatók.

A válaszadó anyák 10%-a dolgozik részmunkaidőben, bár 17 %-a munkahelye ezt lehetővé tenné. Annak a 7,5%-nak, aki nem a részmunkaidőt választotta, motivációja nem ismert, de valószínűsíthető, hogy anyagi okokra vezethető vissza, hiszen a csökkentett napi munkaidő arányosan csökkentett bérezéssel is társul.

A munkamotiváció életkor szerinti bontásából kutatásaink alapján látható, hogy a fiatalabb (18-25 éves) anyák számára az önállóságra, függetlenségre való törekvés és a szakmai siker lehetősége a legfontosabb motiváló tényező, míg az idősebb (35 év feletti) korosztály számára az anyagi kényszer.

Az anyák körében végzett keresztábra elemzés során kutatásunkban feltártuk, hogy az „önállóságra és függetlenségre való törekvés” elsősorban a középfokú végzettségűeknek a legfontosabb. Az „Önmegvalósítás, szakmai siker lehetősége” a felsőfokú és alacsony végzettségűek számára közepes fontosságú. A „megfelelő munkafeltételek megléte” a felső és középfokú végzettségűek számára közepesen fontos, az alacsony végzettségű és még tanuló anyák esetén nem fontos. Az „anyagi kényszer” minden kategóriában a legfontosabb motiváló tényező a munkavállalásnál, a „társadalmi ítélet” pedig egyik végzettségtípus szerint sem fontos.

Az anyák körében végzett további keresztábra elemzés során feltártuk, hogy az „önállóságra és függetlenségre való törekvés” a vezető beosztásban dolgozóknak a legfontosabb. Az „Önmegvalósítás, szakmai siker lehetősége” a vállalkozóknak a legfontosabb, és a vezető beosztásúaknak is fontos. A „megfelelő munkafeltételek megléte” a főállású anyáknak fontos szempont, míg a többi kategóriában közepes fontosságú. Az „anyagi kényszer” alkalmazottként dolgozóknak, a főállású anyáknak és az álláskeresőknak a legfontosabb motiváló tényező a munkavállalásnál. A vezető beosztásban dolgozóknak és a vállalkozóknak nem motiváló tényező az anyagi helyzete, a „társadalmi ítélet” pedig egyik munkaerő-piaci státusz-típus szerint sem fontos.

Apák esetében is összevetettük a válaszadók életkorát a munkamotivációjukkal. Az anyagi kényszert, mint motiváló tényezőt tartják a fiatalok (18-25 év közöttiek) kevésbé fontosnak, míg a többi korcsoport szerint ez a legfontosabb tényező. A többi szempont, mint motivációs tényező fontosságában nincs lényegi eltérés életkorok szerint.

Az apák iskolai végzettségének összevetése a munkamotivációval is érdekes kutatási eredményeket hozott. Az alacsony-, a középfokú végzettségű és a jelenleg tanuló apák számára az önállóságra, függetlenségre való törekvés a legfontosabb munkamotiváció, míg a felsőfokú végzettségűeknek nem annyira, de fontos. A másik legfontosabb motivációs tényező az anyagi kényszer minden végzettség-kategória esetén, kivéve a jelenleg tanulókat.

Az apák munkaerő-piaci státuszát összevetettük a munkamotivációjával. Az önállóságra, függetlenségre való törekvés az alkalmazotti beosztásban lévő apáknak a legfontosabb tényező,

a vezetőknek és a vállalkozóknak fontos. Az anyagi kényszert a vezetők nem tartják fontosnak, a többi kategória mindegyike szerint a legfontosabb tényező.

Kutatásunk eredményeképpen feltártuk, hogy a nők részmunkaidős foglalkoztatását az alapfokú és felsőfokú végzettségű szülők tartanák ideálisnak, míg a középfokú végzettségűek mindketten dolgoznának. Munkaerő-piaci státuszukat megvizsgálva arra az eredményre jutottunk, hogy a vezető és alkalmazott beosztású anyák és apák is a részmunkaidős foglalkoztatást tartanák ideálisnak, míg a vállalkozó anyák és apák egyaránt mindkét szülő teljes foglalkoztatását tartják ideálisnak.

Általánosan megállapítható, hogy a legnagyobb nehézséget a legtöbb otthoni teendő/feladattípus a felsőfokú végzettségű anyáknak okozza legnagyobb mértékben. Ez természetesen összefügghet azzal, hogy a legnagyobb arányban (54%) felsőfokú végzettségű anyák adtak választ a teljes kérdőív mintában.

A munkaerő-piaci státusz szerint vizsgálva a feladatok megszervezésének nehézségét arra a következtetésre jutottunk, hogy a vezető beosztású, az alkalmazott, és vállalkozó anyáknak több tényező okoz nagyon nehéz feladatokat, amelyek a főállású anyáknak és az álláskeresőknak nem jelent nehéz feladatot.

Vizsgáltuk, hogy a GYES alatt az édesanyáknak megmaradt-e a munkahelye. Akiknek megszűnt a munkahelye, vagy a munkáltatója felmondott mindannyian 26 és 45 év közöttiek, ők a válaszadók 11,4%-át képviselik. Azok között, akiknek megszűnt a munkahelye, a legnagyobb arányban a középfokú végzettségűek vannak (58%), akiknek pedig felmondtak a GYES alatt, a legnagyobb része (57%-a) szintén a középfokú végzettségűek közül kerül ki.

Azoknak a legnagyobb része, akiknek megszűnt a munkahelye, alkalmazott státuszú volt, (64%), akiknek pedig felmondtak a GYES alatt, a legnagyobb része (57%-a) szintén alkalmazott (86%) volt. Tehát a munkahelyüket elvesztő anyák többsége alkalmazott státuszú volt a gyes előtt.

A munkába való visszatéréskor az anyák minden korcsoportja azt a választ jelölte meg legnagyobb problémaként, hogy a gyermek felügyeletét nem tudja megoldani a betegsége esetén, a túlterheltség – a család és munka összeegyeztetése - pedig egységesen a második legnagyobb probléma. A harmadik helyen a 18 és 35 év közöttiek legnagyobb része a

gyermektől való érzelmi elszakadást jelölte meg, míg a 36 év felettiek a szakmai ismeretek elavultságát tartják problémának.

A munkába való visszatérést a végzettségekkel összevetve érdekes eredményt kaptunk. Az alapfokú és a középfokú végzettségűek számára a munka és a családi élet összeegyeztetése miatti túlterheltség a legnagyobb probléma a munkába való visszatéréskor. A felsőfokú végzettségűek a gyermek betegsége esetén történő felügyeletet jelölték meg a legnagyobb problémának.

Megállapítható, hogy a gyermekvállalás után a munkaerő-piaci visszatérés legnagyobb gátja a gyermek betegsége esetén történő felügyelete, a gyermektől való érzelmi elszakadás, a túlterheltség valamint a szakmai ismeretek elavultsága.

A gyermek betegsége esetére a bölcsődék és óvodák számára javasolt egy adatbázis készítése és működtetése, amely a járás területén elérhető szakképzett vagy tapasztalattal rendelkező, otthoni gyermekfelügyelet is vállaló gyermekfelügyelők, gondozók, nyugdíjas dajkák elérhetőségét tartalmazza.

A gyermektől való érzelmi elszakadás megkönnyítése érdekében javasoljuk, hogy a bölcsődék az édesanyáknak a gyermek intézménybe való elhelyezése előtt egy egynapos felkészítő programot szervezzenek.

A GYES-ről visszatérők szakmai ismereteinek frissítése céljából a kormányhivatal munkaügyi szervezete, vagy más civil szervezetek pályázati forrásból kifejezetten édesanyák számára szervezhetne délelőtti időpontban gyermekfelügyelettel egybekötött ingyenes képzéseket.

Összességében a munkahelyek családbaráttá válásához és a részmunkaidős és más atipikus (pl. távmunka) foglalkoztatási formák elterjesztéséhez országos összefogásra, marketingre és a munkaadók számára anyagi ösztönzők kormányzati szintű bevezetésére lenne szükség.

A jóléti állami és intézményes keretfeltételek szoros kölcsönhatásban állnak a munkaerőpiac-specifikus és munkáltatói keretfeltételekkel; ezek a munka és a magánélet összeegyeztethetőségének fő meghatározói.

Korábban ezt az összeegyeztethetőséget egyfajta kérdésként fogalmazták meg. Idővel az iparilag fejlett országokban, az emancipáció jegyében ez abba az irányba fejlődött, hogy gyakorlatilag összeegyeztethetővé vált a gyerek nevelésével is. Ez a vita azt feltételezi, hogy a szülők dolgozni akarnak, sőt nem akarnak, hanem napjainkban már dolgozniuk kell, és szubjektív

módon, gyakorlatilag értékesnek tekintik a kereső tevékenységet. Egyrészt elégedettséget ad, illetve a gazdasági lét, és az élet színvonalának a biztosítását is alátámasztja.

Jelenleg egy paradigmaváltás megy végbe a foglalkoztatási modellekre vonatkozólag, valamint az annak alapjául szolgáló gazdasági-, családi-, és társadalmi modellek esetében. Ma vita tárgyát képezi az, hogy mennyire kívánatos az, hogy mindkét szülő teljes mértékben, vagy csak részmunkaidőben dolgozzon illetve, hogy gyakorlatilag milyen fajta támogatást kapnak azok, akik egyedül nevelik gyermeküket.

A család és munka összeegyeztethetőségében a törvényi szabályozások igen jelentős szerepet játszanak. Lehetséges jó gyakorlatok kifejlesztése, ha az állam a közösségi intézmények és szervezetek a vállalkozásoktól és más szereplőktől is impulzusokat kap annak érdekében, hogy cselekedjen. Az állam nem magától lép akcióba, hanem jelezni kell a szükségletet, a változási igényt.

A kutatás ezeket az igényeket foglalja össze, a kisgyermeket nevelő szülők véleményének közvetítésével. Reményeink szerint direkt vagy indirekt változásokat indukál, rávilágít a kisgyermekesek problémáira. A kutatás eredményeinek döntéshozókkal történő megismertetése közvetlenül elősegíti a bölcsődei férőhelyek magasabb számának biztosítását, az egyes területeken hiányzó intézményi háttér biztosítását, a rugalmas, részmunkaidős állások, az atipikus foglalkoztatási formák elterjedését, a nők munkaerőpiacra történő visszatérésének megkönnyítését, a női vezetők és vállalkozók nagyobb társadalmi elismertségének ösztönzését és a családbarát munkahelyek kialakítását.

II.2. A közfoglalkoztatottak teljes munkaerő-piaci reintegrációjának lehetőségeit vizsgáló kutatás

A kutatás célja, hogy a munkára képes, tartósan munkanélküli személyek a korábbiaknál fokozottabb mértékben vegyenek részt valamely foglalkoztatási formában, annak érdekében, hogy rendszeres munkajövedelemhez jussanak. Az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók számára ugyanis a nyílt munkaerőpiacra való visszakerülés első lépcsőjét a közfoglalkoztatásban való részvétel jelentheti. Hosszú távú cél, hogy a program befejezését követően a közfoglalkoztatottak az elsődleges munkaerőpiacon tudjanak elhelyezkedni. Önálló, a munkaerőpiacon hiánypótló primer kutatásunkban 22 önkormányzatot mélyinterjúk során és primer kutatásban 494 álláskeresőt Életút interjúban kérdeztünk meg. Köztük 132 fő zalaegerszegi válaszadó volt. A kutatásban feltárt eredmények elemzésével fontos

következtetéseket vontunk le a járás munkaerőpiaci helyzetéről és javaslatokat fogalmaztunk meg döntéshozók részére. Kutatásunkban feltártuk, hogy 2014-ben a vállalatok közel 40%-a tapasztalta, hogy nehezen talál megfelelő szakembert. Az elsődleges kiválasztási szempontok között szerepelt a megfelelő szakmai nyelvismeret, és az önálló munkavégzés képessége, amely a közfoglalkoztatotti célcsoport nagyobb részénél sajnos hiányzó kompetenciák. Feltártuk, hogy a válaszadók között minél magasabb végzettségű az egyén, annál korábban kerül vissza a munka világába. Mind országos, mind megyei, mind járási szinten az összes regisztrált álláskeresőből a közfoglalkoztatásban résztvevők aránya folyamatosan növekszik.

Az ország legnagyobb - egy 58.000 fős megyei jogú város székhellyel rendelkező -, mégis nagyrészt apró- és törpefalvas településszerkezetű járásában a megyei átlagnál is alacsonyabb a munkanélküliségi ráta. Az álláskeresők átlagos aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva a 2011. évi 11,7%-ról napjainkra 5,1 %-ra csökkent. Figyelemre méltó adat azonban, hogy a munkanélküliek számának folyamatos csökkenése mellett az összes álláskereső 27%-a egy éven túli munkanélküli. A közfoglalkoztatottak közül legtöbben a tartósan munkanélküliek csoportjából kerülnek ki. Ezen személyek visszavezetése a munka világába nem könnyű feladat.

A járás gazdasági szereplői ugyanakkor a hiányszakmák kialakulásának problémájával kell, hogy szembenézzenek. 2014-ben a vállalatok közel 40%-a tapasztalta, hogy nehezen talál megfelelő szakembert. Az elsődleges kiválasztási szempontok között szerepelt a megfelelő szakmai nyelvismeret, és az önálló munkavégzés képessége, amely a közfoglalkoztatotti célcsoport nagyobb részénél sajnos hiányzó kompetenciák. Kutatásunk során feltártuk, hogy a megkérdezett közfoglalkoztatottak több mint fele (56%) életében nem tanult idegen nyelvet.

A térség munkaerő-piaci helyzetének elemzése alapján látható, hogy bizonyos tényezők, úgymint az alacsony iskolai végzettség, a képzettség és az alkalmazkodóképesség hiánya, hajléktalanság, rossz egészségi állapot, hátrányos helyzetű településen lévő lakóhely, etnikai, nemi, fogyatékoság vagy életkor alapján történő hátrányos megkülönböztetés, a diszkriminatív munkáltatói attitűdök jelentős munkaerő-piaci hátrányok kialakulásához vezetnek. A zalaegerszegi járás településeinek nagy része önhibáján kívül gazdasági és társadalmi szempontból hátrányos helyzetű. Ezen településeken természetesen az említett tartós munkanélküliek aránya is közel duplája a térségi átlagnak.

2013 évtől a közfoglalkoztatási programok elindítása nagymértékben befolyásolta a hátrányos helyzetű, tartós munkanélküliek, segélyezettek munkaerőpiaci reintegrációját. A program célja a munkára ösztönzés, a munkanélküliek visszavezetése a munka világába, az elsődleges munkaerő piacon való aktív megélhetésre.

Kutatásunk célkitűzései között szerepelt annak elősegítése, hogy a munkára képes, tartósan munkanélküli személyek a korábbiaknál fokozottabb mértékben vegyenek részt valamely közfoglalkoztatási formában, annak érdekében, hogy rendszeres munkajövedelemhez jussanak. Az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók számára ugyanis a nyílt munkaerőpiacra való visszakerülés első lépcsőjét a közfoglalkoztatásban való részvétel jelentheti. Rendkívül fontos, hogy a szociális ellátórendszerben lévő és bekerülő emberek foglalkoztatása szervezett keretek között történjen.

Fenti hipotézisünk beigazolódtott a közfoglalkoztatottak számának elemzése során. Megállapítható, hogy mind országos, mind megyei, mind járási szinten az összes regisztrált álláskeresőből a közfoglalkoztatásban résztvevők aránya folyamatosan növekszik.

A zalaegerszegi járásban a közfoglalkoztatási programok közül is a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása a jellemző, valamint az országos közfoglalkoztatási programok is népszerűek a járás területén. A járási startmunka mintaprogramokban tevékenykedők száma emelkedést mutat, amelyen belül elsősorban a mezőgazdasági mintaprogramokban dolgozók aránya magas, akik elsődlegesen valamilyen zöldség, gyümölcstermesztéssel foglalkoznak. Tekintettel arra, hogy a közfoglalkoztatási programokban elsődlegesen a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülőket vonják be az önkormányzatok, így ezen célcsoport száma folyamatos csökkenést mutat.

Önálló, a munkaerőpiacon hiánypótló primer kutatásunkban 22 önkormányzatot mélyinterjúk során és 494 álláskeresőt- többségében közfoglalkoztatottakat- Életút interjúban kérdeztünk meg. A válaszadók csoportképző szempontjai az alábbiak voltak: □ A megkérdezettek 73,3 % községekben, 26,7 % városban él, így nagyobb arányban a kistelepülési problémákkal szembesültünk a válaszaikban. □ A válaszadók 53,6 %-a nő 46,4 %-a férfi. □ A válaszadók között a legmagasabb a munkanélküliséggel leginkább érintett korosztály, a 36-45 év közötti középkorúak aránya (36,1%). A 45 év felettiek aránya is rendkívül magas (41,5%).

Vizsgáltuk a tartósan munkanélküli személyek számát, arányát. Kutatásunk alapján megállapítható, hogy az egy éven túli tartósan munkanélküli személyek aránya a teljes

sokasághoz képest jelentős (56 %), tehát a válaszadók több mint fele minimum egy éve nem talál állást, azaz tartósan munkanélküli.

Az együttélési formák vizsgálatánál elemzéseinkből megállapítható, hogy magas azon munkanélküli személyek aránya, akik feltételezhetően egyedülállóak, és nincs olyan családi motivációjuk ezáltal, amely a tartós munkavállalást ösztönözné. Kutatásunk során feltártuk, hogy a válaszadók 28%-a egyedül él. Az egyedül élők 58%-a férfi, 42%-a nő. Figyelemre méltó adat, hogy az összes megkérdezett 2,8%-a hajléktalan, akik között több a nő (57%), mint a férfi (43%). Tehát a megkérdezett közfoglalkoztatottak legnagyobb része a járásban nem a nagycsaládos, többszörösen hátrányos háztartásokból érkezett.

Jövedelmi helyzetük elemzése kapcsán kutatásunk eredményeként megállapítottuk, hogy a megkérdezett közfoglalkoztatottak több mint fele egyedüli kereső a családban, ebben az esetben ő biztosítja a család megélhetését. A válaszadók egyharmada pedig olyan családban/egyedül él, ahol nincs rendszeres kereső. A válaszadók legnagyobb részénél (55,6%) az 1 fő segélyes a jellemző a háztartásban.

Hátrányos helyzetük jellegének (pl. várostól távoli lakóhely) besorolásakor legtöbbször 50,5 % azt válaszolták, hogy nincsenek ilyen helyzetben. Akik erre igennel válaszoltak, azok közül a várostól távol lakók szenvednek a legnagyobb hátrányt a munkaerőpiacon. A várostól távoli községekben élő álláskeresők 30%-a már 4-5 éve nem talál állást. A rossz egészségügyi állapotukat hátrányként megjelölők 32%-a is már 4-5 éve munkanélküli. Az 5-10 éve munkanélküliek 55%-a is a várostól távoli lakóhelyet jelölte meg elsődleges hátrányaként.

A családi háttér, iskolai tanulmányok elemzése fejezetben kutatásunk eredményeképpen feltártuk, hogy a válaszadók egyharmada megszakította iskolai tanulmányait, legtöbb esetben a család szociális helyzete miatt, vagy azért, mert rossz jegyei voltak és dolgozni akart. A válaszadók iskolai végzettségét tekintve a közfoglalkoztatottak közül legtöbbször (52,8%) középfokú végzettséggel rendelkeznek.

Az eredményeink alapján kimutattuk, hogy az alacsony fokú végzettségű munkavállalók legnagyobb része (26,25 %) 4-5 éve munkanélküli, összességében pedig 69 %-uk egy éven túli álláskereső. A középfokú végzettségűek legnagyobb része (27,9%) fél és egy év közötti ideje álláskereső, összességében pedig 50,4%-uk egy éven túli álláskereső. A felsőfokú végzettségűek legnagyobb része (66,7%) csupán pár hónapja álláskereső, összességében pedig 50%-uk egy éven túli álláskereső. Azok, akik nem fejezték be az általános iskolát legtöbbször (40,9%) csupán pár hónapja munkanélküliek, amely a közfoglalkoztatási programokban való folyamatos

részvételükre utal. Kutatásunkban feltártuk tehát, hogy a zalaegerszegi járásban van összefüggés az iskolai végzettség és az álláskeresés időtartama között: a válaszadók között minél magasabb végzettségű az egyén, annál korábban kerül vissza a munka világába.

Családi háttérükbe nyer betekintést az a tény, hogy míg a megkérdezettek több mint fele középfokú végzettséggel rendelkezik, addig a szülők esetében az alapfokú (8 általános) végzettség a legjellemzőbb. A válaszadók közel felének vagy egyik, vagy mindkét szülője maximum 8 általánost végzett és egyötödük szülei közül legalább egyik nem fejezte be az általános iskolát sem. Kutatásunkban reális képet kaptunk a tanulási nehézségekről is. A válaszadók közel felének az otthoni tanulás okozta a legnagyobb problémát, amely legtöbb esetben a rossz otthoni körülményekre, családi háttérre vezethető vissza.

A szülői befolyásolás a pályaválasztás során elengedhetetlen. Ezt támasztják alá a tény-adatok is: ahol a szülők nem tartották fontosnak, hogy az általános iskola után tanuljon az egyén, ott 86,5%-nak csak alapfokú iskolai végzettsége van. Ahol a szülők segítségével, de saját variációk közül választottak maguknak szakmát, 81,3% azoknak az aránya, akik középfokú végzettséget szereztek. Ahol a szülők határozták meg, hogy milyen szakmát válasszon, 90,5% azoknak az aránya, akik középfokú végzettséget szereztek. Fenti kutatási eredmények feldolgozása során látható, hogy a szülői befolyás növekedésével nőtt a válaszadók iskolai végzettsége is.

Munkavállalási szokásaikról is megkérdeztük az álláskeresőket. Feltártuk, hogy az iskolát elhagyó válaszadók nagy része dolgozni akart, és nem tanulni, mégis a végzettek közül is csak 39%-a helyezkedett el a szakmájában. Elemzéseink során megállapítottuk, hogy a válaszadók mindössze 11 %-a dolgozott már vezetői pozícióban. Kutatásunk során feltártuk, hogy a zalaegerszegi járásban megkérdezett álláskeresők körében a középfokú végzettségűekre leginkább jellemző a vezetői pozíció betöltése (15,4%-uk dolgozott már vezetőként).

Kutatásunk során feltártuk, hogy a válaszadók közül legtöbb embernek (80%) a gazdasági válság miatt szűnt meg a munkahelye. Azok közül, akik maguk mondtak fel, a legfőbb indok az volt, hogy a munkát a családi élettel nem tudta összeegyeztetni. Elemzésünkben megállapítjuk, hogy családi okokból munkaviszonya főként alapfokú végzettségűeknek (61%) szűnt meg, a gazdasági válság pedig főként a középfokú végzettségű réteget (61%) érintette munkája elvesztésével.

Elemzéseinkből megállapítható, hogy a regisztráció a munkaügyi szervezetenél megkérdezetteink körében közismert és alkalmazott álláskeresői módszer (93%). Sajnos az álláskeresők fele (52,8%) a közfoglalkoztatásban talált elhelyezkedési lehetőséget az elsődleges munkaerőpiac

helyett. Mindössze 15 %-uk vett részt képzésben, a munkanélküli helyzete megváltoztatása céljából.

Több nő (57,9%) keresett saját maga állást, mint férfi (42,1%). Alkalmi munkát közel ugyanazon arányban vállaltak nők (49,4%) és férfiak (50,6%). Közmunkát többen vállaltak férfiak (56,3%), mint nők (43,7%). Képzésen inkább nők vettek részt nagyobb arányban (69,7%).

Felmérésükből látható, hogy a munkaügyi szervezetenél főként az alap- és középfokú végzettségűek regisztráltatják magukat álláskeresőként. A felsőfokú végzettségűek jellemzően önállóan keresnek állást. Képzésbe legfőképpen az alapfokú végzettségűeket lehet bevonni. Közfoglalkoztatásba is jellemzően az alap-és középfokú végzettségű réteg kerül.

Kutatásaink során feltártuk, hogy a válaszadók több mint fele (54,6%) egyáltalán nem vett részt felnőttképzésben, a tanulmányait követően élete során. Megállapítható, hogy aki egyszer részt vett képzésben annak a munkanélküliségben töltött idejét számottevően nem befolyásolta a képzésben való részvétel. Elemzéseinkből megállapítottuk, hogy azok, akik többféle képzésben vettek részt, azok kisebb arányban munkanélküliek hosszú távon, tehát előbb találtak munkát. Adatainkból megállapítjuk, hogy a képzéseken való részvétel csak a képzésen részt vett válaszadók felének volt hasznosítható élete során.

Megállapítjuk, hogy az egy képzésen való részvételt a válaszadók kevésbé ítélték meg hasznosnak, ezért érdemes az álláskeresőket minél több alkalommal bevonni a képzésekbe annak érdekében, hogy minél jobban hasznosítani tudják tudásukat.

Vizsgáltuk azon személyeket is, akik nem akartak képzéseken tanulni, vagy nem volt lehetőségük a képzéseken való részvételre. Akik nem tudtak tanulni, azok legnagyobb arányban 5-10 éve munkanélküliek. Összességében az 5-10 éve munkanélküliek 63,1%-a, a 4-5 éve munkanélkülieknek pedig 72,7%-a nem vett részt felnőttképzésben élete során. Szükséges tehát a tartósan munkanélküliek - akik valószínűleg elavult szakmával rendelkezők is egyben – képzésekbe való bevonása. Kutatásunkban feltártuk, hogy van összefüggés a képzésekben való részvétel és a munkanélküliség időtartama között.

A felnőttképzésben legtöbben (69%) a könnyebb elhelyezkedés érdekében vettek részt, másodsorban pedig a kompetenciáik fejlesztése, azaz informatikai (23%) és idegen nyelvi (16%) ismeretek elsajátítása érdekében. Adatainkból megállapítjuk, hogy a képzéseken való részvétel

csak a képzésen részt vett válaszadók felének volt hasznosítható élete során. Elemzéseink során tehát feltártuk, hogy a válaszadók legnagyobb részének (59%) a képzését a munkaügyi központ finanszírozta.

Megállapítható, hogy fontos lenne megvizsgálni a képzések, átképzések, tanfolyamok kínálati lehetőségeit a vállalkozások igényei igazodóan, a további, elsődleges munkaerőpiacon való munkavállalás megkönnyítése céljából. Szükség lenne a 8 általános végzettségűek és végzettség nélküliek nagyobb arányú bevonására a felnőttképzésbe, szakirányú középfokú szakma betanításával, motivációs tréningek szervezésével a közfoglalkoztatási programban való részvételük során.

Megállapítható, hogy a válaszadók több mint fele (56%) életében nem tanult idegen nyelvet. Kutatásunk eredményeképpen feltártuk, hogy a falvakban élők hátrányos helyzetét tükrözi – egyben munkakeresésüket nehezíti – az a tény, hogy a városban élőkkel (42%) ellentétben a falvakból érkező válaszadók többsége (62%) nem tanult idegen nyelveket eddigi élete során.

Fent kapott eredményeink alapján megállapítjuk, hogy az idegen nyelv ismerete, mint kulcskompetencia jelentősen befolyásolja az álláskeresőket a mielőbbi munkához jutásban, hiszen az idegen nyelvet tanultak között kevesebb a tartósan munkanélküli egyén.

Elemzéseink alapján tehát feltártuk, hogy a válaszadók alig egynegyede (24%) használta munkája során a számítógépet, és közel fele (45%) egyáltalán nem ért hozzá. Kutatásunk eredményeképpen feltártuk, hogy a falvakban élők hátrányos helyzetét tükrözi – egyben munkakeresésüket nehezíti – az a tény, hogy a városban élőkkel ellentétben a falvakból érkező válaszadók többsége nem ért a számítógéphez.

Kutatásunk során feltártuk, hogy szoros az összefüggés a számítógép használata és a munkavállalás időtartama között. A computer felhasználói ismerete a minél rövidebb idejű álláskereső elengedhetetlen feltétele. A válaszadók azon csoportjában, akik számítógépen már dolgoztak, nincs 4-5 éve és 5-10 éve munkanélküli, így megállapíthatjuk, hogy azon személyek, akik dolgoztak már számítógépen, sokkal nagyobb eséllyel sokkal hamarabb találnak állást.

Szabadidős elemzésünkéből kiderül, hogy a férfiak legnagyobb része a napi 1-2 és a napi 3 óránál több választ jelölte meg a saját magára fordított idő vonatkozásában, addig a nők a napi fél óránál nem több és a napi 1-2 óra kategóriák szerint tudnak magukra időt szánni. A nőknek az otthoni teendők ellátása miatt kevesebb ideje jut magára.

Kutatásunk során feltártuk, hogy a válaszadók legnagyobb részének (61%-uk) napi fél és 2 óra közötti szabadideje van, amelyet legnagyobb részük (87%) szeret egyedül eltölteni pl. televízió nézésével, kertészkedéssel. Nagyobb részük (58%) szintén szeret társaságban lenni pl. közös programok az ismerősökkel. A megkérdezettek mindössze egyharmadának (33%) van kreatív hobbyja. Elgondolkodtató, hogy az álláskereső 14%-ának egyáltalán nem jut magára ideje, amely valószínűleg nagyobb mennyiségű családi, otthoni teendőinek köszönhető. pl. gyed-ről visszatérő édesanyák esetében. A válaszadók 11%-a szerint csak magával kell foglalkoznia, amely elszigeteltségre, magányra utal.

A közfoglalkoztatási program átmeneti megoldást nyújt, azonban ez nem az elsődleges munkaerőpiacra jutást segíti elő. Hiányolják a polgármesterek, hogy ezeknek a programoknak a kidolgozása során konzorciumi partnerként nem vagy csak ritkán szólítják meg őket.

Járási szinten megfigyelhető, hogy a vállalkozások és az önkormányzatok között az információáramlást és az együttműködést tekintve kevés a kapcsolat, a Megyei Jogú Várost kivéve.

A településvezetők szerint a járásban szükség lenne egy olyan komplex fejlesztési programra, melynek keretében partnerkapcsolatok alakultak ki a munkaadók, a képző intézmények, a települési önkormányzatok között, amely együttműködés hosszú távon biztosíthatja a célcsoport felkészítését a munkába állásra, a mintaértékű projekt mostani és későbbi megvalósításának feltételeit (pl. térségi foglalkoztatási paktum).

Szükséges lenne az elsődleges munkaerőpiaci szereplők (pl. HR szakemberek, gazdasági szakemberek, munkavezetők) érzékenyítő tréningje a közfoglalkoztatásból kikerülők megfelelő fogadására

A célcsoport csak akkor vihető vissza eredményesen a munkaerőpiacra, ha a tervezett komplex program - a célcsoport jellemzőit figyelembe véve - az alábbiakat tartalmazza:

- megélhetést biztosító anyagi támogatást (képzési támogatás, munkabér)
- közismereti és kommunikációs felzárkóztatást
- pszicho szociális és mentális támogatást
- személyiség és életvitel pozitív irányú fejlesztést (életviteli tréning)
- szakmai elméleti és gyakorlati képzést
- a munkavállaláshoz szükséges kulcsképessegek fejlesztését

- munkaerőpiaci felkészítést, - utógondozást
- szakmabegyakorló foglalkoztatást
- befogadó munkahelyek kialakítását
- segítségnyújtást a munkaerőpiacon történő elhelyezkedésben és a munkahely megtartásban.

A kutatásunkban megkérdezett önkormányzati vezetők, polgármesterek a személyes mélyinterjúk során az alábbi javaslatokat tették a közfoglalkoztatás hatékonyabb szervezéséhez:

- Szükség lenne szakirányú végzettségű munkaszervezők biztosítására egyes kötelező önkormányzati feladatok megfelelő szintű ellátásához közfoglalkoztatottak által.
- Útellenőri feladat biztosításához pl. OKJ-s útfenntartó szakmunkás végzettségű egyén biztosítása szükséges. Az önkormányzat kifizetné az anyagköltséget és a szükséges eszközök bérleti díját, de szükség van az eszközök megfelelő használatához szakirányú végzettségű egyénre.
- A közfoglalkoztatottakat munkáltató önkormányzati nonprofit cégek kölcsönözhetnének eszközöket és szakirányú munkavezetőket egymásnak a szakirányú munkák elvégzéséhez. (pl. MJV város közfoglalkoztató cége kölcsönözhetne a települési közfoglalkoztatáshoz)
- Szükség lenne külső szakemberek munkájára az ellenőrzéshez. Rendszeres munkaellenőrzés történne heti 2 alkalommal, amelyről jegyzőkönyv készülne. Véleményük szerint a közfoglalkoztatottak így talán jobban dolgoznának. Településvezetők szerint jobb, ha egy idegen írja le a látottakat, mert a polgármester helyben nem mondhat fel senkinek, - még ha nem is dolgozik megfelelően, vagy megfelelő állapotban – mivel helybéliek foglalkoztatása történik.
- Értékteremtő céllal a parlagon álló önkormányzati területek hasznosításának koordinálása bevételszerzés céljából közfoglalkoztatottak bevonásával minden településen hasznos lenne. (pl. faültetés, erdősítés, zöldségtermesztés)
- A nyári karbantartási munkákhoz a közfoglalkoztatás megszervezése költséghatékonyságot eredményezne (pl. intézmények festése), akár brigádoknak (pl. festő, stb.) a települések közti átirányításával.
- Több település összefogásával, pl. közös önkormányzati hivatalonként lenne ésszerű az alábbi feladatok megszervezése:

- o kül- és belterületi, önkormányzati tulajdonú csapadékvíz és belvízelvezető csatornahálózatának kialakítása, helyreállítása, karbantartása
- o a háztartási és egyéb kommunális hulladék összegyűjtése, elszállítása kijelölt lerakóhelyre, o állami és önkormányzati közintézmények felújítása, karbantartása
- o értékteremtő tevékenységek
- o info-kommunikációs feladatok ellátása, o június-szeptember hónapokban parlagfű mentesítés
- o Vis maior helyzetek (pl. időjárási viszontagságok, károk utáni helyreállítás, megelőzés)
- o házi segítségnyújtás, szociális gondoskodás keretében ellátandó feladatok megvalósítása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás segítése, egyéb szociális feladatellátás
- o közművelődési és ifjúsági feladatok

A közfoglalkoztatásba bevontak számának folyamatos emelkedésével feltétlenül szükséges a programba bekerülők egyes jellemzőinek vizsgálata. Primer kutatásunkban számos elemzést végeztünk. A feltárt eredmények a munkaügyi szervezet, az önkormányzatok, a képző intézmények, a gazdasági és a szociális szféra számára is hasznos tanulsággal szolgálhatnak.

A kutatási eredmények alapján fontosnak tartjuk a szükséges módosítások átvezetését, az egyes megoldási javaslatok kidolgozását.

2013 évtől a közfoglalkoztatási programok nagymértékben hozzájárultak a hátrányos helyzetű, tartós munkanélküliek, segélyezettek munkaerőpiaci reintegrációjához, azonban az is egyértelműen látható, hogy nem ezek a programok fogják megoldani hosszútávon a munkaerőpiaci problémákat, a hátrányos helyzetűek visszavezetését az elsődleges munkaerőpiacra.

A közfoglalkoztatottak több mint fele egyedüli kereső a családban, ebben az esetben ő biztosítja a család megélhetését, tehát a közfoglalkoztatási programok ezen problémát átmenetileg ugyan, de áthidalják. A kutatásban feltártuk, hogy a 36-45 év közötti középkorúak aránya és a 45 év felettiek aránya rendkívül magas az álláskeresők között. Ez a korosztály jól képezhető, átképezhető. Nagy részük részt vett képzési programokban, de az nem oldotta meg, vagy csak átmenetileg a munkanélküliségi problémájukat. Ezen célcsoport azonban aktív, munkaképes állapotú, így a hiányszakmákra való átképzésükkel megoldható lenne a piaci szereplők igénye.

Megvizsgálandó a képzések, átképzések, tanfolyamok kínálati lehetőségeit a vállalkozások igényeihez igazodóan, a további, elsődleges munkaerőpiacon való munkavállalás

megkönnyítése céljából. A kutatás során feltárássra került, hogy a 8 általános végzettségűek és végzettség nélküliek nagyobb arányú bevonására a felnőttképzésbe, szakirányú középfokú szakma betanításával, motivációs tréningek szervezésével lehetőséget biztosítana arra, hogy egy felkészült, kellően motivált, és képzett munkaerő álljon rendelkezésre.

A közfoglalkoztatás hatékonyabb megszervezésére, a járás önkormányzatainak egymással való együttműködése, az értékteremtő munka szervezése egy közös menedzsment szervezettel biztosítható lenne.

Javasoljuk egy komplex térségi foglalkoztatási program, egy járási szintű foglalkoztatási paktum kidolgozását, amely együttműködési lehetőségeket és közös megoldási javaslatokat kínál a gazdasági szereplők, az önkormányzatok, a civil szféra, a képzőintézmények és a munkaügyi szervezet számára a járás munkaerőpiaci problémáinak megoldására.

II. 3. Priorizált esélyegyenlőségi témák a járásban

Az alábbiakban bemutatjuk az egyes megvizsgált Helyi Esélyegyenlőségi Programokban megjelenő települési fejlesztési célokat, valamint azok megjelenési gyakoriságát. A megjelenési gyakoriság fontos mérőszáma annak, hogy a járás települési az adott témát mennyire tartják általánosan fontosnak.

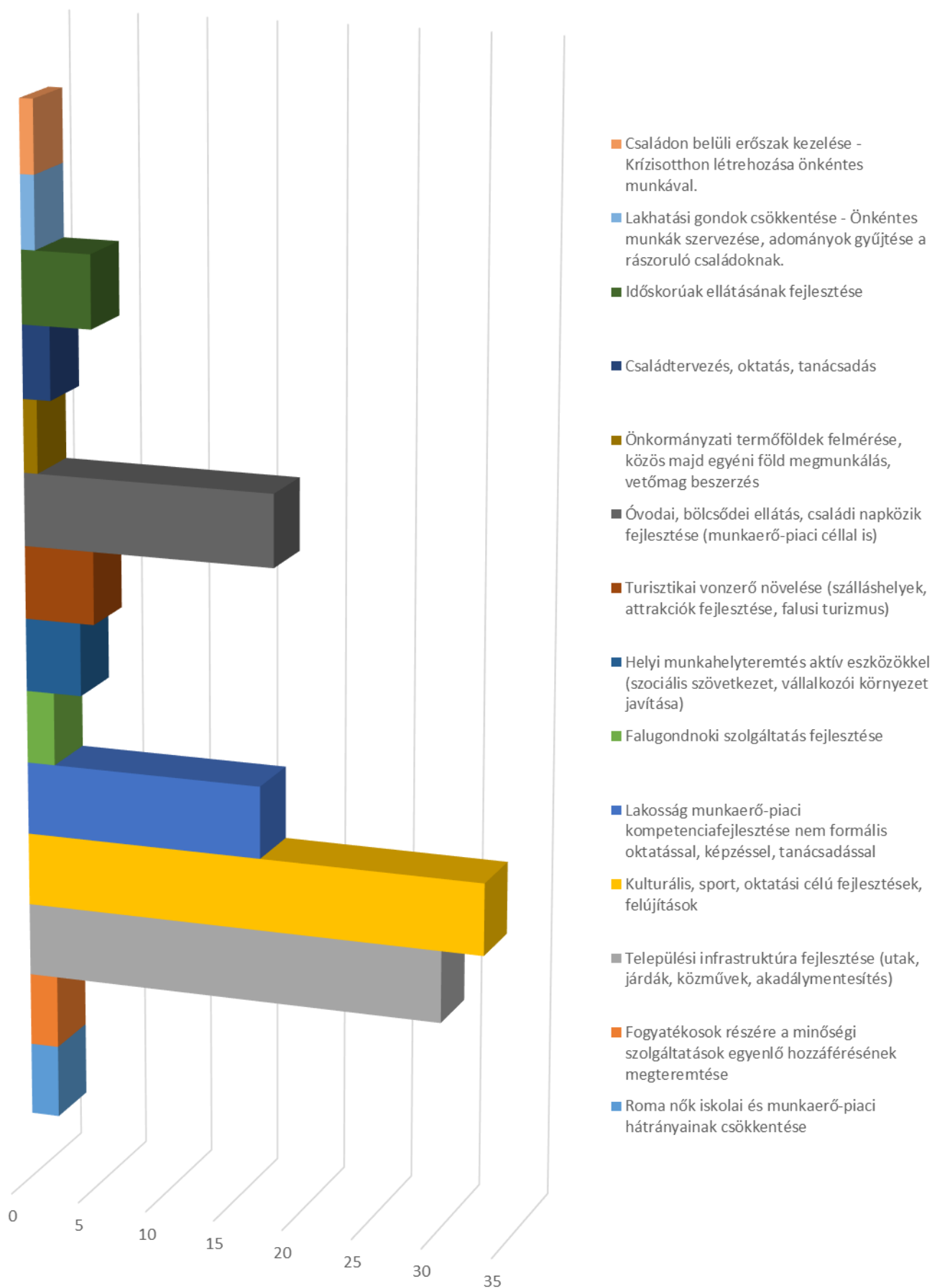
Az egyes, települési HEP-ekben megjelenő prioritásokat 14 kategóriába rendeztük, amely kategóriák egy általánosabb fejlesztési cél felé mutathatnak. Megtartottuk ugyanakkor több helyen az egyedi tartalmakat, ha azok világosan valamely helyi sajátosságokra irányuló célokat fedtek.

Az összegző, szintetizáló vizsgálat eredményekét az alábbi prioritásokat, vagy helyi fejlesztési témákat kaptuk:

- 1. Roma nők iskolai és munkaerő-piaci hátrányainak csökkentése*
- 2. Fogyatékosok részére a minőségi szolgáltatások egyenlő hozzáféréseinek megteremtése*
- 3. Települési infrastruktúra fejlesztése (utak, járdák, közművek, akadálymentesítés)*
- 4. Kulturális, sport, oktatási célú fejlesztések, felújítások*

5. *Lakosság munkaerő-piaci kompetenciafejlesztése nem formális oktatással, képzéssel, tanácsadással*
6. *Falugondnoki szolgáltatás fejlesztése*
7. *Helyi munkahelyteremtés aktív eszközökkel (szociális szövetkezet, vállalkozói környezet javítása)*
8. *Turisztikai vonzerő növelése (szálláshelyek, attrakciók fejlesztése, falusi turizmus)*
9. *Óvodai, bölcsődei ellátás, családi napközik fejlesztése (munkaerő-piaci céllal is)*
10. *„Egészséges ételmisszer, egészséges élet”- Önkormányzati termőföldek felmérése, tájékoztató előadások rendezése, közös majd egyéni föld megmunkálás, vetőmag beszerzés*
11. *„Családtervezéssel a sikeres jövőért”- Felvilágosító előadások szervezése, családtervezés, oktatás, tanácsadás*
12. *Időskorúak ellátásának fejlesztése*
13. *Lakhatási gondok csökkentése - Önkéntes munkák szervezése, adományok gyűjtése a rászoruló családoknak.*
14. *Családon belüli erőszak kezelése - Krízisotthon létrehozása önkéntes munkával.*

Esélyegyenlőségi prioritások megjelenési gyakorisága a járási HEP-ekben

A diagramon már az egyes prioritások, témák megjelenési gyakoriságát ábrázoltuk, vagyis azt, hogy az adott téma a 41 együttműködő településből hánynak szerepel fejlesztési célként az első három prioritási kategóriában. A megjelenési gyakoriság alapján három alapvető kategóriát állíthatunk fel az egyes témák között:

ERFA típusú célok az Európai Unió források által használt terminológiát használva – hisz az egyes lehetséges forrásokkal kapcsolatos szinergiák a későbbiekben így könnyebben megállapíthatóak – ezek a ingatlanfejlesztési, infrastruktúra fejlesztési, beruházási célok, amelyek jellemzően építési tevékenységre irányulnak.

ESZA típusú célok ugyancsak az Európai Unió források által használt terminológiát használva ezek humánerőforrás fejlesztésére, a szociális környezet javítására, a szolgáltatási kosár bővítésére irányuló célok. Különösen a gyermekekkel, idősekkel, munkanélküliekkel kapcsolatos oktatási, kulturális, adott esetben turisztikai, valamint a vállalkozási környezetet javító intézkedések.

Település-specifikus célok ezt a kategóriát azoknak a HEP prioritásoknak tartottuk fenn, amelyek legfeljebb néhány esetben jelennek meg a prioritási sorban. E célok éppúgy lehetnek ERFA, mint ESZA típusúak, ugyanakkor legfontosabb jellemzőjük, hogy valamilyen konkrét, helyi sajátosságra reflektálnak, így érdemes külön kezelni őket. E célok jellemzője, hogy 1, vagy legfeljebb 2 település esetén jelennek meg.

Fontos még megjegyezni, hogy van néhány olyan települési prioritás, ami egyszerre tartalmaz ERFA és ESZA tartalmakat, ezeket a kétféle tartalom közötti dominancia alapján soroltuk be.

Település-specifikus fejlesztési célok:

- *Roma nők iskolai és munkaerő-piaci hátrányainak csökkentése*
- *Fogyatékosok részére a minőségi szolgáltatások egyenlő hozzáféréseinek megteremtése*
- *Falugondnoki szolgáltatás fejlesztése*
- *„Egészséges ételmisszer, egészséges élet”- Önkormányzati termőfölkdek felmérése, tájékoztató előadások rendezése, közös majd egyéni föld megmunkálás, vetőmag beszerzés*
- *„Családtervezéssel a sikeres jövőért”- Felvilágosító előadások szervezése, családtervezés, oktatás, tanácsadás*
- *Lakhatási gondok csökkentése - Önkéntes munkák szervezése, adományok gyűjtése a rászoruló családoknak.*
- *Családon belüli erőszak kezelése - Krízisotthon létrehozása önkéntes munkával.*

ERFA típusú célok:

- *Települési infrastruktúra fejlesztése (utak, járdák, közművek, akadálymentesítés)*
- *Kulturális, sport, oktatási célú fejlesztések, felújítások*

ESZA típusú célok

- *Lakosság munkaerő-piaci kompetenciafejlesztése nem formális oktatással, képzéssel, tanácsadással*
- *Helyi munkahelyteremtés aktív eszközökkel (szociális szövetkezet, vállalkozói környezet javítása)*
- *Turisztikai vonzerő növelése (szálláshelyek, attrakciók fejlesztése, falusi turizmus)*
- *Óvodai, bölcsődei ellátás, családi napközik fejlesztése (munkaerő-piaci céllal is)*
- *Időskorúak ellátásának fejlesztése*

A teljes járásra érvényes fejlesztési cél-koncepciót természetesen az ERFA és ESZA típusú célok között kell keresnünk, ezért érdemes megvizsgálni, hogy melyek azok a prioritások, amelyeket a legnagyobb arányban tartottak fontosnak a települések:

Prioritás	<i>Települési infrastruktúra fejlesztése (utak, járdák, közművek, akadálymentesítés)</i>	<i>Kulturális, sport, oktatási célú fejlesztések, felújítások</i>	<i>Lakosság munkaerő-piaci kompetenciafejlesztése nem formális oktatással, képzéssel, tanácsadással</i>	<i>Óvodai, bölcsődei ellátás, családi napközis fejlesztése (munkaerő-piaci céllal is)</i>
Megjelenés	30	33	17	18

A táblázatból az látszik, hogy legfontosabbnak azokat az ERFA típusú beruházásokat tartják az egyes települések, amelyeknek hosszú távon kevésbé relevánsak. A települési közérzet javítására nyilvánvalóan rapid módon alkalmas a járdaépítés, vagy a sportpálya fejlesztése, az ilyen típusú fejlesztések ugyanakkor kevés hatással vannak a települések lakosságmegtartó erejére, a helyi társadalom gazdasági erejének megerősítésére.

A harmadik-negyedik helyen ugyanakkor azok az ESZA típusú intézkedések állnak, amik éppen a hosszú távú eredményekre irányulnak, vagyis valódi stratégiai céloknak ezeket nevezhetjük. A helyi munkaerő-piac kompetenciafejlesztése, a gyermeküket nevelőknek az aktív munkaerő-piacra visszakerülését támogató napközbeni ellátások kialakítása, fejlesztése éppen ezért meg fog jelenni intézkedési javaslatink között.

Az alábbi pályázat a középmezőnyt mutatja, vagyis azokat a prioritásokat, amelyek alacsony számban jelentek ugyan meg, de mégsem település-specifikusak:

Prioritás	<i>Helyi munkahelyteremtés aktív eszközökkel (szociális szövetkezet, vállalkozói környezet javítása)</i>	<i>Turisztikai vonzerő növelése (szálláshelyek, attrakciók fejlesztése, falusi turizmus)</i>	<i>Időskorúak ellátásának fejlesztése</i>
Megjelenés	4	5	5

A táblázatból az látszik világosan, hogy több település felismerte a helyi gazdaságban való aktív szerepvállalás szükségességét, s ennek három jó irányát,

- a helyi lakosság szociális szövetkezetben történő összefogásának, foglalkoztatásának lehetőségét,
- a helyi vállalkozások inkubálásának fontosságát,

- a helyi turizmus, helyi termékekben rejlő lehetőségeket

is kijelölték. Úgy véljük, hogy utóbbi három iránynak lényeges helyen kell a javasolt intézkedések között szerepelnie, hisz éppúgy stratégiai célok, mint a korábban jelzettek.

II. 4. A földrajzi eloszlás pontosító eredményei

Lényeges pontosító tényező az egyes pirorítások megjelenését földrajzi eloszlását megvizsgálni, mivel így az egyes települési célok megvalósulásának potenciális partnerségi hálózatára vonatkozó felismeréseket is tehetünk.

Esetünkben a vizsgálatot jelentősen megkönnyíti, a helyes stratégiai javaslatok megfogalmazását ugyanakkor megnehezíti, hogy a földrajzi eloszlás egyértelmű mintázatot mutat. Ez a mintázat pedig nem más, mint az, hogy az egyes körjegyzőségekhez tartozó települések nagyobb arányban jelenítenek meg a Helyi Esélyegyenlőségi Programjukban egymással egybecsengő célokat, mint a más körjegyzőségekhez tartozó települések.

A Zalaegerszegi Járásban az alábbi körjegyzőségek működnek:

1. Bagod – Hagyárosbörönd – Ozmánbük - Vaspör,
2. Bak – Sárhida - Bocfölde,
3. Egervár – Lakhegy - Csatár,
4. Nagypáli – Kispáli – Alsónemesapáti – Nemesapáti – Pethőhenye – Gősfá - Vasboldogasszony,
5. Zalaszentiván – Alibánfa – Zalaszentlőrinc – Nagykutas - Kiskutas,
6. Pókaszeptek – Gyűrűs – Kemendollár – Vöckönd - Zalaistván,
7. Zalaszentmihály – Pölöske - Szentpéterúr,
8. Söjtör – Pusztaszentlászló – Gutorfölde – Csertalakos - Szentpéterfölde,
9. Tófej – Baktüttös – Pusztaderics – Zalatárnok - Szentkozmadombja,
10. Zalalövő – Csöde – Keménfa – Zalacséb – Zalaháshágy - Salomvár ,
11. Teskánd-Boncodfölde-Csonkahegyhát-Milejszeg-Németfalu-Dobronhegy-Pálfiszig-Kustánszeg,
12. Gellénháza-Iborfia-Gombosszeg-Nagylengyel-Ormándlak-Lickóvadamos-Petrikeresztúr –Becsvölgye,
13. Búcsúszentlászló – Nemessándorháza – Nemesszentandrás – Kisbucsa - Nemeshetés
14. Nagykapornak-Bezeréd-Misefa-Padár-Nemesrádó-Orbánosfa-Almásháza-Tilaj

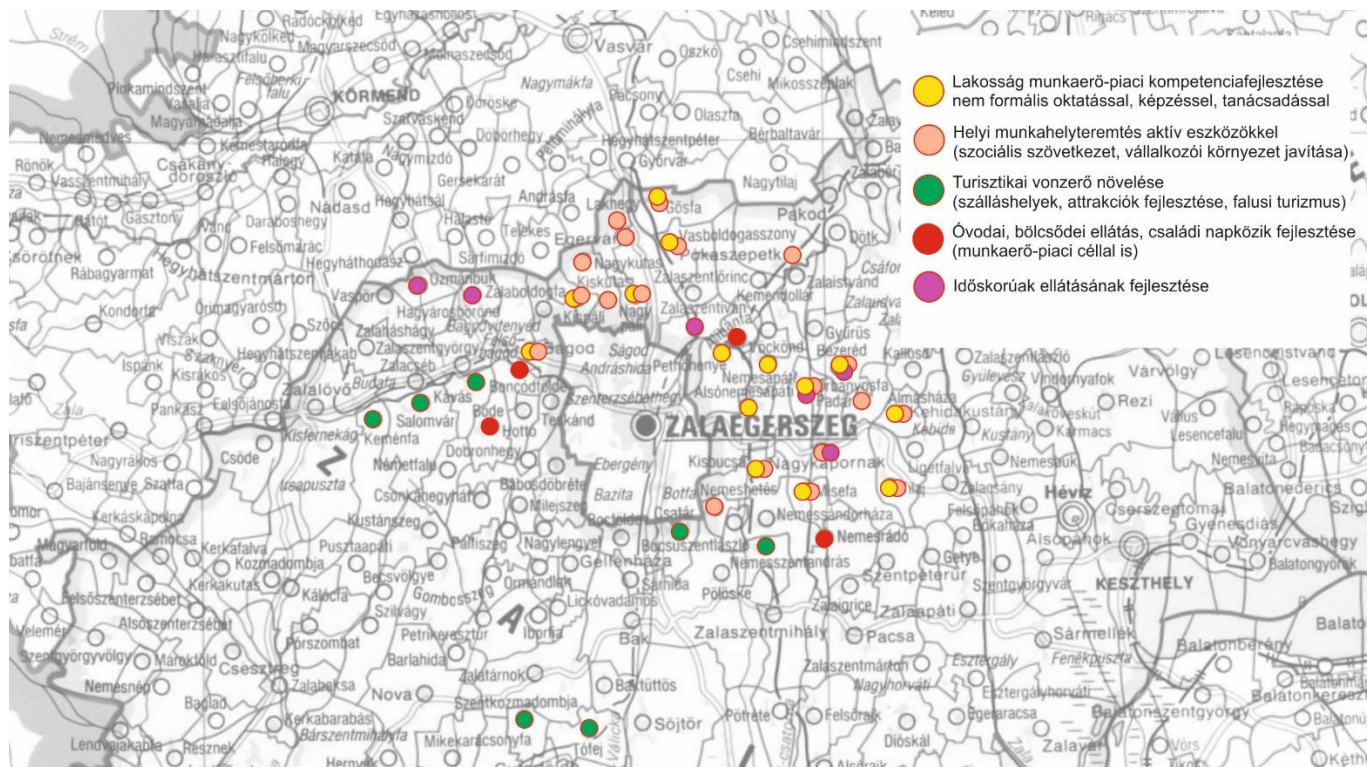
15. Pacsa

16. Zalaszentgyörgy – Kávás – Zalaboldogfa - Böde – Babosdöbréte - Hottó

A 16 körjegyzőség esetében azt láthatjuk az adatokat megvizsgálva, hogy a HEP célok körjegyzőségenként jellemzően 2/3 arányban azonosak egymással. Számos településnél szó szerint azonos célok kerültek megjelenítésre fejlesztési célként. Csupán néhány olyan település van (Zalaszentgyörgy, Egervár, Baktúttós, Salomvár, Hottó, Alibánfa, Búcsúszentlászló), ahol a megjelenített célok inkább a helyi igényekhez, mintsem a „trendhez” köthetők.

A feltűnő azonosságok kisebb valószínűséggel jelentenek szomszédos települések közötti együttműködési hálózatok, közös stratégiai fejlesztések kialakítására irányuló szándékot, valószínűbben arra utalnak, hogy ezen települések HEP programját ugyanazon körjegyzőségi szakember készítette.

Ez a „hendikep” ugyanakkor a járási szintű stratégiai tervezésnek inkább előnyére, mintsem hátrányára válhat, mivel azt semmiképp sem feltételezzük, hogy a települési HEP célok semmiféle helyi igényre nem reagálnak. Az egyezőség az azonos, vagy nagyon hasonló adottságokból származók elsősorban, így kisebb tájegységi, településcsoporti szinten egybecsengő, egymással szinergiában lévő tervezési alkörnyezetekben gondolkodhatunk az alábbiak szerint:

(Az ábra az adott települési környezet jellemző céljait ábrázolja, nem képezi le valamennyi település teljes prioritás rendszerét!)

II.5. Célok, javaslatok

Amint azt korábban megállapítottuk, az ESZA típusú célok alkalmasak arra, hogy hosszú távú változásokat legyenek képesek előidézni, tehát alábbi, stratégiai javaslatainknál a magasabb megjelenési gyakoriságú, ESZA típusú célokra építkezünk:

1. járási szintű esélyegyenlőségi cél

Lakosság munkaerő-piaci kompetenciafejlesztése nem formális oktatással, képzéssel, tanácsadással

Javaslatok:

- Járási szintű munkaerő-piaci koordináció létrehozása a Munkaügyi Kirendeltségek, valamint a foglalkoztatók bevonásával.
- Engedéllyel rendelkező képző szervezetek járási szintű kiválasztása, egységes képzésfejlesztési megbízások.

- c) Körjegyzőségi szintű képzésmegvalósítás.
- d) Járási szintű munkaerő-piaci, képzési tanácsadó hálózat létrehozása.
- e) Járási szintű foglalkoztatási paktum.

2. járási szintű esélyegyenlőségi cél

Helyi munkahelyteremtés aktív eszközökkel (szociális szövetkezet, vállalkozói környezet javítása)

Javaslatok:

- a) Helyi termelő, szolgáltató vállalkozások járási szintű koordinációja, közös termékfejlesztési, piacfejlesztési, és marketing együttműködések létrehozása.
- b) Vállalkozói inkubátorházak létrehozása települési együttműködésben, melyek nyitva állnak a szociális szövetkezetek előtt is.
- c) Szociális szövetkezetek létrehozását segítő, támogató mentorhálózat létrehozása jogi, gazdasági, szervezettervezési, üzletviteli, humán erőforrás tanácsadással.
- d) Járási szociális szövetkezetek koordinációjának megteremtése piacfejlesztési, humán erőforrás, termékstratégia, marketingstratégia szakterületekkel.
- e) Helyi termék és Rövid Ellátási Lánc Stratégiák járási szintű kidolgozása, védjegyezés, minőségirányítás.

3. járási szintű esélyegyenlőségi cél

Turisztikai vonzerő növelése (szálláshelyek, attrakciók fejlesztése, falusi turizmus)

Javaslatok:

- a) Göcsej turisztikai márkanév és védjegy létrehozása.
- b) Járási szintű szálláshely-fejlesztési koncepció kialakítása.
- c) Járási szintű attrakció-kutatás, közös kommunikáció és látogatófogadási rendszer kidolgozása.
- d) Göcsej látogatóközpont létrehozása, amely egyúttal járási szintű turizmus-szervezési tevékenységet is végez.
- e) Helyi termék és Rövid Ellátási Lánc Stratégiák járási szintű kidolgozása, védjegyezés, minőségirányítás.

- f) Közös kiadványozás, internetes megjelenés.

4. járási szintű esélyegyenlőségi cél

Óvodai, bölcsődei ellátás, családi napközik fejlesztése (munkaerő-piaci céllal is)

Javaslatok:

- a) Körjegyzőségi szintű koordináció és stratégia a napközbeni ellátások kialakításában, megszervezésében.
- b) Szociális szövetkezetek, helyi foglalkoztatók bevonása az ellátások biztosításába (ellátó intézmény működtetése, munkahelyi napközi program)

5. járási szintű esélyegyenlőségi cél

Időskorúak ellátásának fejlesztése

Javaslatok:

- a) Körjegyzőségi szintű koordináció és stratégia ellátások kialakításában, megszervezésében.
- b) Szociális szövetkezetek bevonása az ellátások biztosításába (ellátó intézmény működtetése, otthonsegítési rendszer)

II.6. Releváns 2014-2020-as Operatív Programok

Terület- és Településfejlesztési OP

Magyarország Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban (OFTK) rögzített átfogó és hosszú távú fejlesztési irányai alapján a Partnerségi Megállapodás (PM) kijelöli a 2014–2020-as időszak öt fő nemzeti fejlesztési prioritását. Az ötödik nemzeti fejlesztési prioritás, a gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása. E nemzeti prioritás a

helyi adottságokra és erőforrásokra építve célul fogalmazza meg a térségi versenyképesség és a foglalkoztatás növelését, hozzájárulva a teljes foglalkoztatottságra és munkaalapú társadalomra vonatkozó nemzeti célokhoz. E nemzeti célkitűzés fontos üzenete a munkavállaló lakosság helyben boldogulásának biztosítása, a leszakadó térségek, köztük a leszakadó vidéki térségek fejlesztése, társadalmi-gazdasági potenciáljuk kibontakoztatása, a népesség megtartása, a társadalmi együttműködés erősítése. E prioritás megvalósításának legfontosabb biztosítékát a területi operatív programok jelentik. Magyarország a 2014-2020-as időszakra vonatkozóan elkötelezte magát egy erős gazdaságélénkítő fejlesztési program megvalósítása mellett, így az ebben az időszakban rendelkezésre álló európai uniós források és hazai társfinanszírozás 60%-át gazdaságfejlesztésre fordítja. A területi operatív programok ezen gazdaságélénkítő csomag részét képezik. Ezek közül is kiemelkedik a jelentős forráskeretekkel rendelkező, a fejlett Közép-Magyarországi régió kívüli összes megyére kiterjedő Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP).

Az operatív program hozzájárulása az Európai Unió fejlesztéspolitikai céljaihoz

A TOP stratégiai célja és a hozzájuk kapcsolódó beavatkozási irányok több, az Európa 2020 Stratégia alapján meghatározott uniós tematikus célkitűzés elérését támogatják, ezáltal hozzájárulnak az EU 2020 célkitűzések teljesüléséhez, kiemelten a fenntartható és az inkluzív növekedéshez kapcsolódó stratégiai célokhoz. A TOP az alábbi EU2020 stratégiai célokhoz járul hozzá, összhangban a Nemzeti Reform Programban (NRP) és a Partnerségi Megállapodásban (PM) rögzítettekkel:

Foglalkoztatás növelése: A PM az NRP-vel összhangban rögzíti Magyarország azon célkitűzését, hogy 2020-ra a foglalkoztatási szintet a 2010/11-es 61% alatti szintről 75%-ra emeli (EU cél: 75%). Jelenleg a foglalkoztatási ráta Eurostat /2013/ adatok szerint Magyarországon 63,2%, EU átlag 68,3%. E célkitűzéssel összhangban történt a 8. tematikus célhoz illeszkedően a TOP gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási szerepvállalásának meghatározása, amelynek révén a TOP közvetlenül hozzájárul a foglalkoztatási szint növeléséhez, elsősorban a gazdasági növekedést és a foglalkoztatás bővítést szolgáló helyi feltételek biztosításával.

Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás: A PM az NRP-vel összhangban rögzíti Magyarország azon célkitűzését, hogy 2020-ra a megújuló energiaforrások részarányát 14,65 %-ra növeli (EU cél 20%) a teljes bruttó energiafogyasztáson belül (Eurostat /2012/ adatok szerint jelenleg 9,6%, míg az EU átlag 14,1%) és 18%-os (EU cél 20%) teljes energia-megtakarítást ér

el. További nemzeti cél az EU emisszió-kereskedelmi rendszerén kívül az üvegházhatású gázok kibocsátásának (2005-ös szinthez képest) legfeljebb 10%-os növekedése (EU cél üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 20%-os csökkentése, 1990-es szinthez képest, vagy akár 30%-kal, ha a feltételek ehhez adóttak). E célkitűzéssel összhangban történt a 4. tematikus célhoz illeszkedően a TOP megújuló energiára és energiahatékonyságra vonatkozó szerepvállalásának meghatározása, amely közvetlenül hozzájárul az EU 2020 célok teljesítéséhez. E célhoz kapcsolódik a klímaadaptív városfejlesztés támogatása is.

Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen: A PM az NRP-vel összhangban rögzíti Magyarország azon célkitűzését, hogy a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő, ezzel veszélyeztetett népesség számát (Eurostat adatok /2012/ alapján 32,4%, amely a 24,8%-os uniós átlagot meghaladja) csökkenti 2020-ra, 2008-as bázisértékhez képest országosan 450 ezer fővel (EU cél 20 millió fő). E célkitűzéssel összhangban történt a 9. tematikus célhoz illeszkedően a TOP szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentésére vonatkozó szerepvállalásának meghatározása, elsősorban az egészségügyi és szociális alapellátást nyújtó önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének fejlesztésével és a szociális város rehabilitációval. E célt segíti a TOP 8. tematikus célhoz kapcsolódva rögzített gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási küldetése, amely a szegénységben élők munkahelyhez és rendszeres jövedelemhez juttatásában is szerepet vállalva ugyancsak segíti az EU 2020 cél teljesítését.

Prioritási tengely	Tematikus célkitűzés	Uniós támogatás	Nemzeti társfinanszírozás	A beruházási prioritáshoz kapcsolódó egyedi célkitűzések
1. prioritási tengely Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése	818 068 118		- A vállalkozások munkahelyteremtő képességének ösztönzése a helyi gazdaság működését segítő helyi-térségi feltételek biztosításával - A turizmus területi adottságaiban rejlő endogén potenciál kibontakoztatása a foglalkoztatás elősegítése érdekében - A munkahelyek elérhetőségének javítása, a munkavállalók mobilitásának segítése a közlekedési feltételek fejlesztésével
	8 (c) helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása munkahelyek teremtése érdekében, amennyiben ezek a tevékenységek az 1304/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (1) alkalmazási körén kívül esnek			- Kisgyermekesek munkaerőpiacra történő visszatérése a gyermekellátási szolgáltatások fejlesztése által
2. prioritási tengely Vállalkozásbarát, népesség-megtartó település-fejlesztés	(6) a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása	405 086 474		- Vállalkozói tevékenységek ösztönzése és a népesség megtartása településfejlesztési beavatkozásokkal
3. prioritási	(4) az alacsony szén-dioxid-	550 912 221		- Fenntartható közösségi mobilitás elősegítése

tengely Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban			- A települési önkormányzatok energiahatékonyságának javítása és a megújuló energiaforrások részarányának növelése
4. prioritási tengely A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	(9) a társadalmi együttműködés előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem	169 312 384		- Önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének fejlesztése - A leromlott városi területeken élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása
5. prioritási tengely Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás- ösztönzés és társadalmi együttműködés	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése (9) a társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység és hátrányos helyzetű megkülönböztetés elleni küzdelem	245 848 961		- A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése - A leromlott városi területeken élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása - Helyi szintű társadalmi párbeszéd és helyi identitás erősödése
6. prioritási tengely Fenntartható	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás	398 724 753		- Megyei jogú városok gazdasági környezetének fejlesztése a foglalkoztatás növelése érdekében - Kisgyermekesek munkaerőpiacra történő visszatérése a gyermekellátási

városfejlesztés a megyei jogú városokban	ösztönzése			szolgáltatások által
	(9) a társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	82 522 515		- Vállalkozói tevékenységek ösztönzése és a népesség megtartása városfejlesztési beavatkozásokkal - Fenntartható közösségi mobilitás elősegítése
	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése	88 537 175		- Önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének fejlesztése
	(9) a társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;	31 289 113		- A leromlott városi területeken élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása - A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése - A leromlott városi területeken élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, valamint a társadalmi aktivitás, társadalmi összetartozás növelése helyi szinten
7. prioritási tengely Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	1301/2013/EU rendelet 5. cikk 9 (d): közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások	93 602 959		- A városi lakosság közösségi aktivitásának növelése a helyi közösség-szervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével
	1304/2013/EU rendelet 3. cikk (1) b) vi: közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák	46 229 504		- A városi lakosság közösségi aktivitásának növelése a helyi közösség-szervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével

Emberi Erőforrásfejlesztési OP

A magyar Partnerségi Megállapodás fő célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés, továbbá az ezt megalapozó társadalmi összetartozás biztosítása. Nemzetközi elemzések (pl. Bruegel Intézet) esettanulmányokkal, illetve statisztikai adatokkal támasztják alá, hogy a gazdasági növekedés eléréséhez nem elegendők a klasszikus gazdaságfejlesztési eszközök. Ezen eszközök sikerességét ugyanis nagyban befolyásolják az adott ország vagy régió rendelkezésére álló strukturális tényezői. Magyarország komoly elmaradással küzd a hosszabb távon ható strukturális tényezők terén. A legnagyobb elmaradás (ebben a sorrendben) az általános infrastruktúrában, a humán tőkében és az innovációs környezetben mutatható ki. A Partnerségi Megállapodás fő célkitűzéséhez tehát az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (a továbbiakban: EFOP, vagy operatív program) a humán tőke növelésével és a társadalmi környezet javításával tud a legeredményesebben hozzájárulni. Az EFOP a Partnerségi Megállapodás 4. nemzeti prioritásában, azaz a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése téma alatt valósítja meg, az alábbi hét fő beavatkozási irányon keresztül:

I. Társadalmi felzárkózás

II. A család társadalmi szerepének megerősítése és a társadalmi összetartás erősítése

III. Egészségfejlesztés és betegségmegelőzés, egészségügyi fejlesztések

IV. A köznevelés minőségének fejlesztése, kiemelt tekintettel a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésére

V. A munkaerő-piaci változásokhoz alkalmazkodni képes felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése

VI. Utánpótlás mennyiségi és minőségi megerősítése a humán intézményekben dolgozók körében és a kutatás-fejlesztésben. Mindezeket kiegészíti a lelki egészség és megújulás horizontális kezdeményezés, melynek célja a lelki egészség fejlesztése, a mentális betegségek megelőzése és ezáltal az életminőség javítása, s így több beavatkozási irányban is megjelenik. E hét beavatkozási irány részint a magyarországi társadalmi kihívások, részint az Európai Unió kapcsolódó stratégiai célkitűzései alapján került rögzítésre. Alább beavatkozási irányonként bemutatjuk az egyes társadalmi kihívásokat és a rájuk adandó válaszokat, végül az uniós stratégiai dokumentumokkal való kapcsolatot.

Prioritási tengely	Tematikus célkitűzés	Unió támogatás	Nemzeti társfinanszírozás	A beruházási prioritáshoz kapcsolódó egyedi célkitűzések
1. Együttműködő társadalom	9. A társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	867 012 683,00	153 002 238,18	A. A munkaerőpiacról tartósan kiszorult személyek munkaerő-piaci programba való belépésének növelése B. A család és ifjúság társadalmi részvételének növelése C. Több helyi civil közösség jön létre D. A gyermekeket sújtó nélkülözés visszaszorítása elsődlegesen a marginalizált közösségekben E. A leszakadást előidéző társadalmi és kedvezőtlen közszolgáltatás-elérési tényezők visszaszorítása F. Az egészségtudatosság növelése elsősorban a hátrányos helyzetű emberek és térségek tekintetében G. Az egészségügyi, szociális és társadalmi felzárkózási közszolgáltatásokban a szolgáltatásnyújtás folyamatainak eredményesebbé tétele, a területi szempontok érvényesítése és a dolgozók megtartása H. Hátrányos helyzetű személyek, kifejezetten romák szociális gazdaságban való részvételének növelése
2. Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	9. A társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	486 615 891,00	85 873 392,53	A. A gyermekeket sújtó nélkülözés elleni programok által nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése B. Minőségi közszolgáltatásokhoz való

				hozzáférés javítása egészségügyi, szociális és társadalmi felzárkózási területen C. A marginalizált feltételek között élők életkörülményeinek, infrastrukturális feltételeinek javítása
3. Gyarapodó tudástőke	10. Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	806 776 929,00	142 372 399,24	A. A köznevelés esélyteremtő szerepének javítása és hátránykompenzációs képességének erősítése B. A köznevelés eredményességének, hatékonyságának növelése, továbbá a szakpolitikai irányítás javítása C. A felsőfokúnak megfelelő szintű oktatás hozzáférhetőségének javítása D. A munkaerő-piaci kompetenciák erősítése a felsőoktatási hallgatók körében E. Kutatás, innováció és intelligens szakosodás növelése a felsőfokú oktatási rendszer fejlesztésén és kapcsolódó humán erőforrás-fejlesztéseken keresztül F. Az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelése
4. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	10. Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében	418 200 604,00	73 800 107,00	A. Minőségi közneveléshez és oktatáshoz való hozzáférés infrastrukturális feltételeinek megteremtése B. Minőségi felsőoktatás infrastrukturális feltételeinek megteremtése

5. Pénzügyi eszközök alkalmazása a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, valamint társadalmi innováció és transznacionális együttműködések	9. A társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem	34 182 888,00	1 799 099,37	A. A társadalmi felzárkózás támogatása pénzügyi eszközökkel B. A társadalmi innováció javítása
--	---	---------------	--------------	---

Közigazgatás- és közszolgáltatás- fejlesztési OP

Az operatív program 1. prioritási tengely a közigazgatási fejlesztéseket, 2. prioritási tengely a közszolgáltatási rendszer fejlesztéseit fedi le. Az operatív program ad egyben helyet a 2014-2020 idő- szakban az ESZA, ERFA és KA végrehajtásához szükséges tagállami funkciók finanszírozásához felhasználható technikai segítségnyújtás forrásoknak a harmadik prioritási tengelyben.

A TERVEZETT KÖZIGAZGATÁSI, KÖZSZOLGÁLTATÁSI FEJLESZTÉSEK STRATÉGIAI MEGALAPOZOTTSÁGA

Az operatív program prioritási tengely fejezeteinél kifejtett specifikus célok stratégiai környezetét a következő dokumentumok határozzák meg:

- Magyarország Partnerségi Megállapodása;
- Magyar Program 2014-2020;
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020;
- Országspecifikus ajánlások és Nemzeti Reformprogram.

Prioritási tengely	Tematikus célkitűzés	Unió támogatás	Nemzeti társfinanszírozás	A beruházási prioritáshoz kapcsolódó egyedi célkitűzések
1. A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése	1303/2013/EU RENDELET 9 cikk 11	499 924 055		- Jó Kormányzás
				- E- Közigazgatás
2. Szektorokon átívelő közszolgáltatás-szervezés fejlesztése	1303/2013/EU RENDELET 9 cikk 11	101 400 721		- A közszolgáltatások információs bázisának fejlesztése
				- A közszolgáltatás innovációs potenciáljának megerősítése
3. A Partnerségi Megállapodás keretében tervezett operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás (Kohéziós Alap)	1303/2013/EU RENDELET 9 cikk 11	193 449 129		- Átlátható támogatási rendszer biztosítása
				- A szabályosság biztosítása
				- Az eredményesség és hatékonyság biztosítása

Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP

Az Európai Unió regionális politikája alapvető célként a fejlődésben elmaradott területek felzárkóztatását, illetve strukturális átalakítását jelöli meg a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése érdekében. E cél elérését az Unió elsősorban a Strukturális Alapok (ESB) rendszerén keresztül segíti elő, mely a nemzeti fejlesztési igények európai szintű összehangolását is végzi annak érdekében, hogy az EU teljes területe a világ fejlettebb régiói közé tartozzon a jövőben is. Magyarország - a Budapestet és Pest megyét magába foglaló Közép-Magyarország Régiót leszámítva - nem éri el az EU átlag GDP-jének 75%-át, ezért a 2014- 2020-as költségvetési időszakban a korábbi hat konvergencia régió mostantól kevésbé fejlett régiónak minősül. Ez azt jelenti, hogy az összes többi régió Magyarországon a Strukturális Alapok elsődleges földrajzi célterületébe tartozik. A támogatás felhasználására vonatkozó szabályokat az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013 rendelete – továbbiakban: 1303/2013 (EU) rendelet – szabályozza. Ennek keretében a Magyar Kormány elkészítette a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodást (PM), amely kijelöli a fejlesztések fő céljait, stratégiáját és a nemzeti fejlesztési prioritásokat. A Partnerségi Megállapodás általános célkitűzése a fenntartható növekedés és a magas hozzáadott értékű termelés és a foglalkoztatás bővítése, melyek elérésére a kormány öt nemzeti prioritást jelölt ki:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása
2. A foglalkoztatás növelése a gazdasági növekedés elősegítése révén és a társadalmi felzárkóztatás révén
3. Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése
5. A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása

Ezen célok végrehajtását, a Partnerségi Megállapodás megvalósulását 7 db operatív program segíti elő. Ezek közül a legnagyobb forrásaránnyal bíró program a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP). Az operatív program tartalmát az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013 Rendeletének I. Mellékletét képező Közös Stratégiai Keret alapján, a Tanács 2010/410/EU sz. a tagállamok számára adott ajánlását figyelembe véve, illetve az Unió gazdaságpolitikáira vonatkozó átfogó iránymutatásokat szem előtt tartva készült. Az operatív program a Strukturális Alapok közül kettő, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA) támogatásaiból részesül. A program céljai, prioritásai és

intézkedései összhangban állnak az Európai Parlament és a Tanács 1301/2013 az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló Rendeletében – továbbiakban 1301/2013 (EU) ERFA rendelet – rögzített szabályokkal. Ennek értelmében az ERFA fő feladata a regionális fejlődés elősegítése, a gazdasági tevékenységek harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztése, valamint a versenyképesség magas fokához, a foglalkoztatottság magas szintjéhez, a férfiak és nők közti esélyegyenlőséghez és a környezet védelméhez történő hozzájárulás. A program emellett összhangban van az Európai Parlament és a Tanács 1304/2013 az Európai Szociális Alapról szóló Rendeletével – továbbiakban 1304/2013 (EU) ESZA rendelet. Ennek értelmében a GINOP a foglalkoztatás bővítését, a folyamatos tanulást és a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatását tűzi ki célul. A Partnerségi Megállapodás, valamint a strukturális alapok integrált jellegéből adódóan, az egymást erősítő hatások kihasználása érdekében a program épít valamennyi operatív program eredményeire is. A GINOP a fenti magasabb szintű célok elérése érdekében 8 prioritástengelyt jelöl ki, melyek értelmében a (1) kkv, a (2) K+F+I, az (3) IKT, az (4) energia, (5) a foglalkoztatás, (6) a szakképzés, (7) turizmus, illetve a (8) pénzügyi eszközök alkalmazásának területeire terjednek ki.

Rászoruló Személyeket Támogató OP

A szegénység komoly társadalmi probléma: 2011-ben a lakosság 31%-a volt érintett, szemben a 24,2%-os uniós átlaggal. A népességet három fő életkori csoportra osztva a legnagyobb mértékben a 18 év alatti korosztályt érinti a súlyos anyagi depriváció. Az EU tagállamok kétharmadában (19 tagállamban) 6,2-8,1%-kal nőtt a gyermekeket érintő szegénység 2008-2012 között, Magyarországon 7,5%-kal az Eurostat adatai szerint. Az RSZTOP hozzájárul a 2014-es országspecifikus ajánlások 4. pont utolsó mondatában foglalt szegénység csökkentési célhoz. Magyarországon elsősorban azon szegény gyermekek étkezését szükséges megoldani, akik nem részesülnek gyermekek nappali ellátása keretében megvalósuló vagy iskolai étkeztetésben, ami a 3 év alatti korosztály 91%-ára jellemző, míg a 3-18 éves korosztály esetében ez az arány 25%. Kutatásokkal bizonyított, hogy a 3 év alatti korban megkezdett rendszeres, egészséges, vitaminokban és ásványi anyagokban gazdag étkezés az egészség hosszú távú megőrzésének fontos része. Éppen ezért az egyik célcsoportot a szegény gyermekes családok és azok a szegény várandós nők alkotják, akiknek születendő gyermekük is szegény lesz. A legkiszolgáltatottabb helyzetű rétegek közé tartoznak a hajléktalanok, a fedél nélküli és az átmeneti szállón élő személyek, akik közül rendszeres munkából eredő jövedelemhez 8%,

alkalmi munkából származó jövedelemhez 20% jut. A helyzetre jellemző, hogy tíz hajléktalan ember közül három gyűjtögetésből, kukázásból, kéregetésből élt, csupán kettő kapott önkormányzati segítyt, egyet mások segítettek, míg tíz hajléktalan ember közül négyen még nem voltak hajléktalan helyzetben egy évvel korábban. (forrás: Február Harmadika Munkacsoport – Gyorsjelentés a 2014. évi hajléktalan-adatfelvételtől). Éppen ezért a hajléktalanok, a fedél nélküli és az átmeneti szállón élő személyek alkotják a második célcsoportot közterületen élő személyek összefoglaló néven. A felnőttek körében a súlyos anyagi depriváció gyakoribb a szegénységi küszöb (a medián ekvivalens jövedelem 60%-a) alatt élők esetében. Az alsó jövedelmi ötödben található családokban az EU tagállamokban 87,1%, Magyarországon 86,8% a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek aránya az Eurostat szerint. A megfelelő étkezés és a lakás megfelelő fűtésének hiánya a teljes népességhez képest mind arányaiban, mind abszolút értékben magas a szegénységi küszöb alatt élők között, ami a mindennapi életfeltételek megteremtése miatt kockázati tényező. A szegénységi küszöb alatt élő emberek körében megfigyelhető anyagi depriváció elsődlegesen a szociálisan rászoruló embereket érinti, ezen belül is különösen azokat, akik jövedelemszerzésre fizikai állapotuk vagy koruk miatt nem képesek, és nem részesülnek bentlakásos intézményi ellátásban. Így a harmadik célcsoportot a szociálisan rászoruló megváltozott munkaképességű személyek, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű időskorú személyek alkotják.

Az e célcsoportok elérése céljából megvalósított programok sorában külön kell említeni az Európai Unió által finanszírozott Élelmiszersegély Programot, amit Magyarországon a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal szervezett. A program célja „a közösség legrászorulóbb személyeinek intervenciós készletekből származó élelmiszerekkel történő ellátása” az Európai Unió az agrárintervenciós készletének karitatív célokra fordításával. 2006-2013 között évente körülbelül 950.000 fő rászorulót ért el a program (25% rászoruló idősek, 75% létminimum közelében élők). A program megvalósításában részt vett a Gyermekétkeztetési Alapítvány, a Katolikus Karitás, a Magyar Élelmiszerbank Egyesület, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet és a Baptista Szeretetszolgálat. A segélyosztó szervezetek az Élelmiszerbankok Európai Szövetségének képviselőjeként részt vesznek a program európai szintű konzultációján is. 2006 és 2013 között eddig összesen 21,1 milliárd forint támogatás került felhasználásra.

Az OP-hez kapcsolódó anyagi nélkülözés típusának megjelölése:

1. Élelmiszersegély biztosítása szegény gyermekes családok számára
2. Alapvető fogyasztási cikkek biztosítása szegény gyermekes családok számára
3. Élelmiszersegély biztosítása közterületen élők csoportjába tartozók számára

4. Élelmszersegély biztosítása szociálisan rászoruló megváltozott munkaképességű, valamint rendkívül alacsony jövedelmű időskorú személyek számára

Prioritási tengely	Tematikus célkitűzés	Uniós támogatás	Nemzeti társfinanszírozás	A beruházási prioritáshoz kapcsolódó egyedi célkitűzések
1. Infrastrukturális beruházások a társadalmi befogadás területén	9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	359 650 000		A szegénység és hátrányos helyzetek átöröklődésének megakadályozása; Minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés fejlesztése; Területi leszakadási folyamatok megállítása; Társadalmi aktivitás, társadalmi kohézió növelése
2. Befogadó társadalom	9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	805 090 000		Foglalkoztathatóság fejlesztése; Társadalmi aktivitás, társadalmi kohézió növelése; A szegénység és hátrányos helyzetek átöröklődésének megakadályozása; Területi leszakadási folyamatok megállítása; Egészségtudatosság növelése és egészségfejlesztés; Jobb minőségű közszolgáltatások nyújtása mindenkinek; Munkaerő-piaci integráció erősítése
3. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba	374 650 000		Minőségi közneveléshez és felsőoktatáshoz való hozzáférés infrastrukturális fejlesztése
4. Gyarapodó tudástőke	10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba 1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése	533 930 000		A köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése; Felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése
5. Jó állam	11. Az intézményi kapacitások és a	85 790 000		A közigazgatás hatékonyságának fokozása; Igazságügy korszerűsítése

	közigazgatás hatékonyságának fokozása			
6. Helyi stratégiák végrehajtása, társadalmi innováció és transznacionális együttműködés	Közösségek szintjén irányított helyi fejlesztési stratégiák	32 700 000		Területi leszakadási folyamatok megállítása
7. Technikai segítségnyújtás		48 890 000		

II. 7. Kommunikációs/nyilvánossági terv

A programterv célrendszerének érvényesüléséhez hatékony kommunikáció szükséges, amely a térség felvázolt érdekeinek nyilvános megjelenését – és ezzel annak elfogadottságát – biztosítja. Pályázati finanszírozás esetén az adott projektet vezető, koordináló szervezet felel az adott projekt kommunikációjáról egyeztetve a menedzsment szervezettel a közös és hatékony fellépés érdekében. A tájékoztatást és nyilvánosságot biztosító tevékenységek célja, hogy segítse elő a programterv átfogó és specifikus céljainak megvalósulását és biztosítsa, hogy az intézkedések/projektek előrehaladásáról, eredményeiről az esélyegyenlőségi célcsoportok, a tágabb környezet és a finanszírozásában közreműködő szervezetek megfelelő tájékoztatásban részesüljenek.

A fejlesztésekhez kapcsolódó nyilvános eseményeken az alkalmazott kommunikációban és viselkedésben a projektgazda vagy partnere esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

A programterv megvalósítási időszakában nagy hangsúlyt kap a helyi társadalom tájékoztatása. A tájékoztatási tevékenység célja ebben az időszakban az intézkedések/projektek megvalósítása által bekövetkező kedvező változások tudatosítása a célcsoportban, a helyi/térségi döntéshozókban, ill. a pozitív fogadtatás elősegítése.

A megtervezett kommunikációs tevékenység mozzanatát képezi az is, hogy a különböző célcsoportokhoz igazítsuk a rendelkezésre álló kommunikációs eszközöket, meghatározzuk, hogy kinek, hogyan kommunikálunk, milyen csatornákon keresztül, és hogy mindezek miért javasoltak, illetve milyen eredményeket, hatásokat vonnak maguk után. Az elsődleges célcsoportok esetében leghatékonyabb kommunikációs eszköznek, módszernek vélhetően a személyes, folyamatos kapcsolattartás és együttműködés keretében végezhető közvetlen egyéni tanácsadás lehet, mivel az infokommunikációs technológiák használata a hátrányos helyzetűek körében még nem eléggé elterjedt, a hozzáférés pedig nehézkes. Nagy hangsúlyt fektetünk a programterv megvalósítása során a valódi partnerség alapfeltételét jelentő kétirányú információáramlásra, azaz a tényleges kommunikációra. Törekszünk rá, hogy a tájékoztató anyagok, hírlevelek a nyelvi, megértési nehézséggel küzdő, szociálisan hátrányos helyzetű lakosok számára is könnyen érthetőek legyenek. Így a tevékenységek között szerepel ábrákat, rajzokat tartalmazó elektronikus és papíralapú kiadványok, plakátok készítése, terjesztése, sokszorosítása.

A programterven belüli intézkedések és projektek megvalósítása során az alábbi módszertani eszközöket javasolt használni a kommunikációs és nyilvánossági tevékenységeknél (ezeket lehetőség szerint a pályázati támogatással megvalósuló projektekbe is be kell tervezni):

- * Folyamatos tájékoztatás az Interneten (honlap, Facebook, hírlevelek stb.);
- * Sajtómegjelenések folyamatos összegyűjtése és közzététele a partnerségen belül;
- * Fogyatékos-barát, kismama-barát, pályakezdő-barát stb. munkahelyi térségi díjak odaítélése;
- * Tájékoztató anyagok (szórólapok, plakátok stb.), hírlevelek készítése a célcsoportok számára az induló projektekről, tevékenységekről (a különböző hátrányokkal rendelkező célcsoportok igényei szerint);
- * Helyi médiában (újság, TV, online portálok) rendszeresen megjelenő esélyegyenlőségi témájú műsorok, riportok, egyéb tartalmak megvalósításának támogatása, helyi média érzékenyítése;
- * Személyes és folyamatos kapcsolattartás és időközi összejövetelek a célcsoport tagokkal;
- * Workshopok, konferenciák, szakmai összejövetelek;
- * Fotódokumentáció készítése a teljes programterv megvalósulásának eseményeiről;
- * Információs, tájékoztató alkalmak szervezése a projekt eredményeiről

II. 8. Záró gondolatok

Úgy véljük, hogy a fentebb megfogalmazott öt járási szintű szél, s az ezek eléréséhez tett javaslataink együttesen képessé tehetik a Zalaegerszegi Járás településeit a régiós felzárkózásra, a sikerre. Mindezt úgy, hogy azt a helyi erőforrásokra alapozva, a helyi sajátosságok megtartása mellett érhetik el a célokat.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy van számos előfeltétele annak, hogy mindez a valóságban is megvalósulhasson:

- A járás valamennyi településének együttműködésére szükség van, tehát a megyeszékhely Zalaegerszeg partneri bekapcsolódása elkerülhetetlen.
- A településeknek a kölcsönös előnyök mentén szervezett, a saját erőforrások megosztásán alapuló hálózati együttműködést kell kialakítani.
- A településeknek el kell engednie az egymással szembeni vetélytársi szerepet, s együtt kell működniük a „Szövetkezz a vetélytársaddal és nyerj!” gondolat jegyében.

A megfogalmazott javaslatok egyértelmű szinergiában vannak a Vidékfejlesztési Program nem agrárgazdaságot érintő fejlesztési prioritásaival, valamint a Zala Megyei Integrált Területi Programnak Észak-Zala területre vonatkoztatható fejlesztési céljaival. Ennek okán a jelen javaslatok elfogadását követően azokat könnyen lehet e célokhoz kötni, s a fejlesztési célok forrásoldalát megtalálni. A projekt során megerősödött a járási szintű partnerség, és elkészült a további akciókat megalapozó járási esélyteremtő programterv is. A kerekasztal és a kapcsolódó szervezeti egységek összehangolt munkája révén az esélyegyenlőségi területen meglévő feladatok szervezése, projektek megvalósítása is koordinált módon tud megvalósulni, amellyel el lehet kerülni az intézkedések (és a tevékenységeken belüli) párhuzamosságokat, javulhat a problémakezelés és a költséghatékonyság is. A járási esélyegyenlőségi kerekasztalban való részvétellel a kisebb települések is megfelelő szakmai támogató háttérrel kapnak saját esélyegyenlőségi feladataik elvégzéséhez. Az önkormányzatok és intézményeik mellett kiemelten fontosnak tartjuk a civil, egyházi és vállalkozói szervezetek aktív részvételét a Kerekasztalok során, hogy minél szélesebb körű partnerség működjön a térségben.

A Zalaegerszegi Járás Esélyegyenlőségi Kerekasztal tervezett működése

A járási szintű esélyegyenlőségi kerekasztal működését célszerű lenne Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának tovább gondoznia, hiszen ez a járás központi települése, valamint a projekt során is sikeresen koordinálta a munkafolyamatokat, aktivizálta a térség érintett szereplőit és célcsoportjait. A projekt végeztével a kerekasztal egyik legfontosabb tevékenysége a járási esélyegyenlőségi programterv társadalmasítási folyamata lesz.

HATÁROZAT

18/2015 (11.25.) ZJFK határozata :

Az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0078 számú, ÚJ ESÉLY- Együttműködési program Zalaegerszeg Járás települései számára c. projekt keretében elkészült Helyi Esélyteremtési Programtervet a Zalaegerszeg Járási Felzárkózási Kerekasztal jelen tartalommal fenti határozatszámom hagyta jóvá:

Zimborás Béla
szakmai vezető

Dr. Szili-Fodor Dóra
A Zalaegerszegi Járási felzárkózási kerekasztal elnöke

Zalaegerszeg, 2015. november 25.